

**НАУКОВА СПІЛЬНОТА**

*www.spilnota.net.ua*

*Шістдесяті економіко-правові  
дискусії*

*27 жовтня 2021 р.*

**Матеріали міжнародної науково-практичної  
інтернет-конференції**

**Львів  
2021**

УДК 330+340 (063)  
ББК 65+67я431

**Шістдесяті економіко-правові дискусії:** матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів 27 жовтня 2021 р.). - Львів, 2021. 90 с.

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті [www.spilnota.net.ua](http://www.spilnota.net.ua).

**Оргкомітет:**

Патряк Олександра Тарасівна, кандидат економічних наук, Західноукраїнський національний університет;

Огінська Анастасія Юріївна, кандидат економічних наук, Think Global Ternopil;

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Яценко Василь Миколайович, кандидат педагогічних наук;

Рудакевич Оксана Мирославівна, кандидат філософських наук, Західноукраїнський національний університет;

Русенко Святослав Ярославович, здобувач Університету митної справи та фінансів.

Адреса оргкомітету:  
79016, м. Львів, а/с 1621  
E-mail: [spilnota.net.ua@ukr.net](mailto:spilnota.net.ua@ukr.net)

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

**ISSN 2522-963X**

© ГО “Наукова спільнота” 2021

© Автори статей 2021

# ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

## Економіка, організація і управління підприємствами, галуззями, комплексами



*Кондратюк Анна Віталіївна  
студентка економічного  
факультету, 2 курс магістратури,  
спеціальність 076 «Підприємництво,  
торгівля та біржова діяльність»,  
Київський національний університет  
імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Сагайдак Юлія  
Анатоліївна, кандидат економічних  
наук, доцент, Київський  
національний університет імені  
Тараса Шевченка*

### НАПРЯМИ (ШЛЯХИ) ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні умови господарювання супроводжуються постійними змінами зовнішнього середовища, які можуть здійснювати суттєвий вплив на діяльність підприємства. В таких умовах діяльності будь-якому підприємству треба приділяти багато уваги процесам управління фінансовим станом підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства – це оцінка стабільності його фінансового стану.

Фінансова стійкість – характеристика стабільного фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових ресурсів [1].

Фінансовий стан підприємства характеризується можливістю вільного користування коштами, постійним перевищенням доходів над витратами та ефективністю використання грошових коштів в процесі поточної діяльності.

Фінансова стійкість є головним компонентом загальної стійкості підприємства, так як формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності. Успіх полягає в раціональному використанні позикових і власних фінансових ресурсів. До власних фінансових ресурсів підприємства відносяться:

- статутний капітал;
- чистий, нерозподілений прибуток;
- резервний капітал

Здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання характеризують як платоспроможність. Вона є зовнішньою ознакою фінансової стійкості. До показників задовільної платоспроможності підприємства відносяться:

- наявність у підприємства власних оборотних коштів (чистого оборотного капіталу), як на початок, так і на кінець звітної періоду
- наявність вільних грошових коштів на рахунках в банках (розрахункових, валютних та інших рахунках);
- відсутність тривалої простроченої заборгованості перед бюджетом, позабюджетними фондами, банками, постачальниками, персоналом та іншим кредиторами.

В процесі управління фінансовою стійкістю підприємства реалізуються наступні задачі:

- визначення потреби у фінансових ресурсах;
- моніторинг джерел залучення фінансових ресурсів;
- забезпечення оптимальної структури капіталу;
- забезпечення платоспроможності підприємства.

Для пошуку напрямів покращення фінансової стійкості підприємства доцільно розглянути фактори, які здійснюють вплив на фінансову стійкість підприємства. В економічній літературі існують різні підходи до класифікації факторів, але частіше всього виокремлюють три групи факторів, наявність або відсутність яких безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємства.

Перша група факторів являє собою узагальнюючу форму зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на стабільність фінансової діяльності. До них можна віднести:

- внутрішній стан підприємства у відповідності до його стадії життєвого циклу;

– ступінь розвитку економічного середовища в якому функціонує відповідний суб'єкт господарювання.

Фактори другої групи конкретизують окремі фактори першої групи. До таких слід віднести:

– регуляторну політику виконавчих органів влади, демографічну ситуацію в державі, фінансову стратегію підприємства, купівельну спроможність населення, амортизаційну політику підприємства.

Третя група факторів характеризує попередньо згадані фактори, даючи можливість комплексно проаналізувати можливі ризики, пов'язані з майбутньою фінансовою стабільністю підприємства. Такими факторами можуть бути: рівень інфляції, ступінь конкурентності окремого ринку, стратегія управління ризиком та інші.

Між усіма трьома групами факторів простежується наявний зв'язок, кожен з них у своїй мірі позитивно чи негативно здійснює свій вплив на рівень фінансової стійкості підприємства в цілому [2].

Найважливіші напрями покращення фінансової стійкості на підприємстві наступні:

- системний і постійний фінансовий аналіз його діяльності;
- організація оборотних коштів з метою оптимізації фінансового стану;
- оптимізація витрат підприємства на основі аналізу взаємодії «витрати - виручка - прибуток»;
- оптимізація розподілу прибутку і вибір найбільш ефективною дивідендної політики;
- розробка і реалізація стратегічної фінансової політики підприємства.

Фінансова стійкість підприємства визначається співвідношенням власних та позикових фінансових ресурсів. Для покращення рівня фінансової стійкості підприємства треба спрямувати зусилля на зростання частки власних фінансових ресурсів в загальній сумі фінансових ресурсів підприємства. Тому, ефективне використання всіх видів ресурсів, зниження витрат і зростання прибутковості є основними завданнями діяльності підприємства, що дозволить об'єктивно оцінити ситуацію в економіці і прийняти оптимальні управлінські рішення. Правильно організована робота з оцінки та аналізу фінансово-господарської

діяльності забезпечує дієвість і ефективність, ґрунтовно впливає на хід господарських операцій.

Найважливішим завданням кожного підприємства є збільшення надходжень виручки від реалізації при найменших витратах. Стійке отримання прибутку підприємством з прийнятним рівнем ризику забезпечує прийняття стратегічних фінансових рішень поточного і прогнозного характеру.

Виявлення резервів збільшення прибутку, необхідного для покращення рівня фінансової стійкості має спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного і організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків.

Таким чином, для того щоб підвищити фінансову стійкість, підприємство повинно прагнути реалізувати невикористані резерви зростання ефективності використання всіх факторів виробництва. Виявити і використовувати наявні резерви зростання ефективності виробництва можна тільки на основі проведення фінансового аналізу. Фінансовий стан має бути проаналізовано для виявлення недоліків організації діяльності, майбутніх резервів і шляхів подальшого ефективного розвитку.

### **Література:**

1. Бланк, И. А. Управление формированием капитала. К.: Ника-Центр, 2002. 512 с.
2. Тульчинська С. О., Кириченко С. О., Аларіки С. Н. Фінансова стійкість як складова економічної ефективності підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6215>

*Машилій Галина Богданівна  
кандидат економічних наук,  
Тернопільський національний  
технічний університет імені  
Івана Пулюя*

*Вітик Євгенія Михайлівна  
студент, Тернопільський  
національний технічний університет  
імені Івана Пулюя*

## **ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**

На даний час в Україні відбувається трансформація системи охорони здоров'я, що торкається кожного жителя нашої країни. Вона спрямована на забезпечення можливості громадянам України отримати мати рівний доступ до отримання медичних послуг необхідного рівня якості. Необхідність проведення реформування даної сфери викликане рядом причин, зокрема:

- значно меншою тривалістю життя населення. Так, вона в Україні є на 9 років меншою, ніж в країнах Євросоюзу (відповідно у нас 72 роки, а в країнах ЄС - 81 рік);

- здійснення витрат на придбання фармацевтичної продукції та медичних товарів здійснюється майже виключно за рахунок коштів самих пацієнтів. Так, їх частка становить 99% у всіх витратах на лікарські засоби. Це призводить понесення населенням значних фінансових витрат та зниження його життєвого рівня;

- значними негативними наслідками серцево-судинних захворювань (близько 12% померлих від інсульту становлять особи, що перебувають у працездатному віці, а біля 50% пацієнтів після перенесеного інсульту отримують первинну інвалідність) та ін. [1].

Основні заходи, що мають бути здійснені у ході проведення медичної реформи, зображені на рис. 1. У результаті реформи галузі охорони здоров'я державої передбачається створення її ефективною і

доступної системи, яка було б більше наближена до реальних потреб населення України.

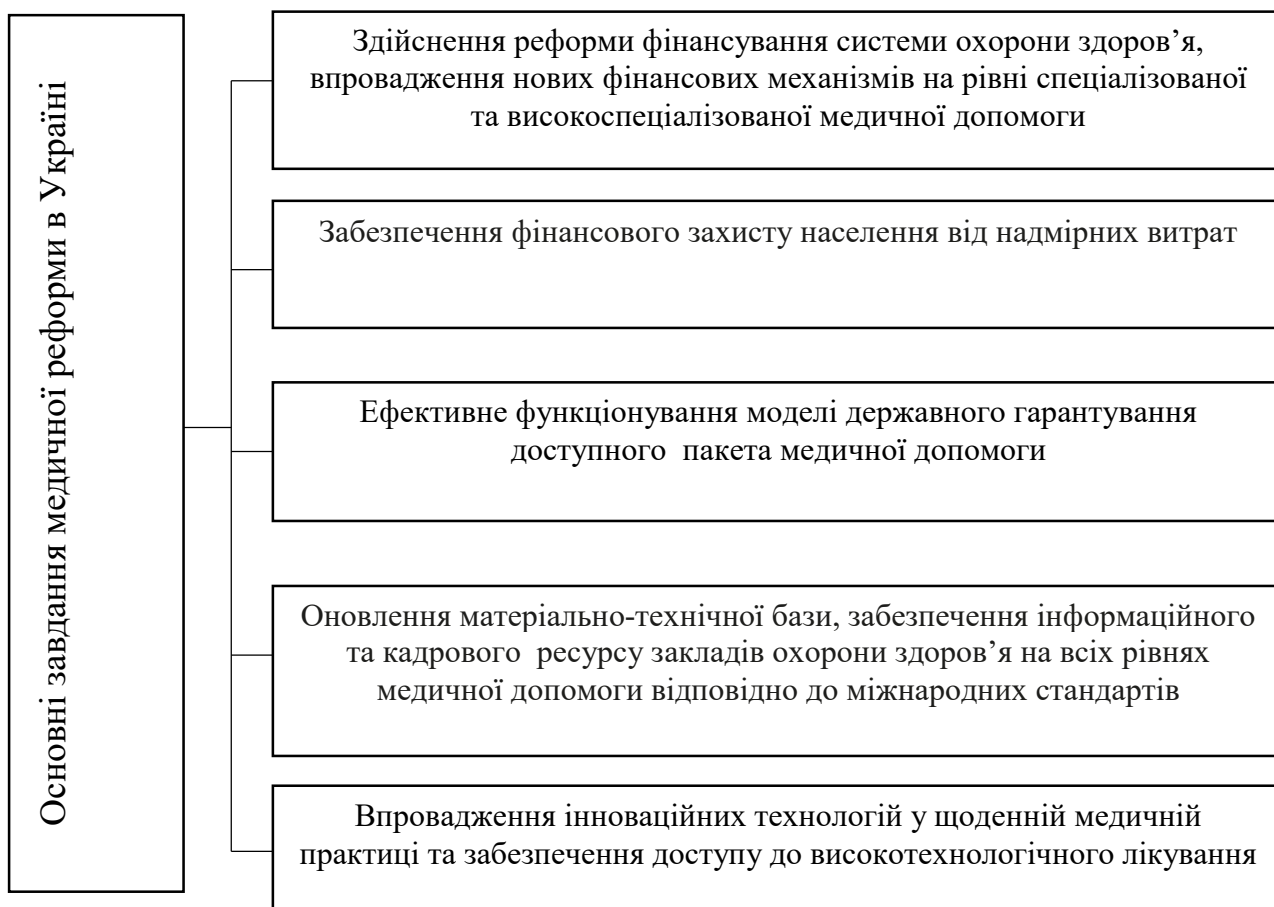


Рисунок 1 - Основні заходи, що мають бути здійснені у результаті проведення медичної реформи в Україні (сформовано за даними [1])

Проте на практиці дана реформа викликає ряд проблем, з якими доводиться зустрічатися жителям нашої країни. Зокрема, значне незадоволення громадян викликає закриття багатьох медичних закладів на місцях, що робить необхідним для до тих, хто потребує отримання медичної допомоги, добиратися до медичних установ інколи за багато кілометрів, до того ж часто при відсутності хорошого транспортного сполучення. Також це призводить до зростання безробіття серед медичних працівників, які змушені покидати місця своєї праці.



## Література:

1. Медична реформа / Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>

*Хоха Клімент Олександрович  
аспірант, Вищий навчальний заклад  
«Київський університет ринкових  
відносин»*

*Науковий керівник: Бородіна Олена  
Михайлівна, кандидат економічних  
наук, доцент, Вищий навчальний  
заклад "Київський університет  
ринкових відносин"*

## НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ КООРДИНАЦІЇ ІНТЕРЕСІВ БІЗНЕСУ І СУСПІЛЬСТВА

Основною бажаною метою будь-якого суспільства є забезпечення високого рівня та якості життя людей. Важливу роль в забезпеченні та досягненні такої мети відводиться державі, яка через свої владні інституції різною мірою і в різних формах регулює економічні процеси. Державні механізми здійснюють регулювання на всіх рівнях економіки: національному, регіональному, галузевому, підприємницькому. Теоретично будь-яке регулювання економічних процесів передбачає на меті соціальний захист та сприяння розвитку добробуту населення країни.

В більшості демократичних країн з розвинутим сектором економіки та соціально направленою політикою держави основну долю публічних послуг населенню надають підприємницькі структури. Відтак, максимальний соціально-економічний добробут населення країни залежить від рівня розвитку й мобільності підприємницького сектору економіки, які є основою економічної системи держави. У зв'язку з цим питання оптимального поєднання комерційних інтересів бізнесу і

соціальних інтересів суспільства – є головною координаційною метою державних структур.

Вплив бізнесу на прийняття адміністративних рішень державних структур сьогодні є досить сильним. Більшість підприємств зацікавлені у вирішенні своїх власних питань щодо нарощування прибутку. Питання про зв'язок між отриманням прибутку і виробництвом благ повинне вирішуватися з позиції соціальної функції бізнесу в суспільстві. Відображення інтересів суспільства в економічній системі країни має лежати в основі взаємодії бізнесу влади. Для України дане питання є досить болючим, адже досить часто, що власники великого бізнесу беруть активну участь в публічному управлінні та адмініструванні. В такому разі, основному, забезпечуються інтереси бізнесу і аж ніяк не суспільства, що шкодить сталому розвитку країні.

Прагнучи до розбудови прогресивної соціально-економічної системи, необхідно грамотно вибудувати партнерські взаємовідносини держави з бізнесом на принципах прозорості та соціальної відповідальності. Такі принципи в своїй праці визначив Я.А. Жаліло, які варті уваги та потребують уточнення [1]:

1) соціальна співпраця має враховувати умови ведення бізнесу, так як основною причиною обмеження ефективності соціального партнерства сьогодні є надмірне звуження масштабів співробітництва, яке здебільшого не виходить за рамки соціально-трудових відносин; 2) співпраця має бути максимально пов'язати соціальні та економічні результати; 3) в процесі консолідації інтересів коло учасників суб'єктів-учасників співробітництва поступово має розширюватися в зв'язку з розширенням об'єктів-питань, які необхідно вирішувати спільними зусиллями; 3) бізнес повинен бути соціально відповідальним, тобто сприяти поліпшенню ситуації щодо оплати та умов праці; 4) для сучасних видів бізнесу основною конкурентною перевагою є людський капітал, а значить, вони орієнтовані на збільшення вартості робочої сили і об'єктивно характеризуються високим рівнем соціальної спрямованості; 5) сприяти активізації участі бізнесу в реалізації різних програм, пов'язаних із задоволенням суспільних потреб; 6) держава повинна бути гарантом стабільних і прозорих умов, в яких бізнес працює і приносить прибуток; 7) відповідальність перед бізнесом за створення умов для підвищення

конкурентоспроможності національних компаній, стимулювання їх розвитку має нести держава.

Сучасний етап публічного управління та адміністрування розвитку України характеризується недостатньою ефективністю системи зв'язків бізнесу з владою, яка поки що не дає змоги ефективно реалізовувати свої функції суб'єктам взаємодії і негативно позначається на вирішенні соціально-економічних проблем суспільства.

Прогресивні регіональні зміни, які відбуваються на місцях як результат децентралізації органів місцевого самоврядування можуть перспективно сприяти інституціональному закріпленню співпраці влади і бізнесу для покращення життя людей. Серед дієвих чинників, які характеризують відкритість та сприятливість бізнес-середовища з боку місцевих органів влади можна виділити:

- пропонування підприємцям невикористовуваних виробничих площ з розбудовою їх інфраструктури;

- формування системи гарантій, включаючи й створення гарантійного інвестиційного фонду з виділенням його наповнюваності окремим рядком в місцевому бюджеті;

- зниження ставок податку у місцевий бюджет за рахунок розвитку соціального підприємництва.

Консолідація інтересів влади, бізнесу і суспільства сприятиме позитивними динамічним змінам в державі. Спільні зусилля мають бути спрямовані для побудови стійкої соціально-економічної моделі взаємодії на принципах взаємовигідного партнерства.

### **Література:**

1. Жаліло Я.А. Економічний діалог: партнерство заради прогресу / Я.А. Жаліло [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Table/8022007/80207/003.htm#a1>.

2. Мостепанюк А.В. Економічні механізми співпраці держави та бізнесу за умов ринкових перетворень / А.В. Мостепанюк // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 1(5) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011\\_1/11mavupr.pdf](http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_1/11mavupr.pdf).

3. Партнерство бізнесу, влади і суспільства: позитивний досвід і нові виклики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://urb.org.ua/partnerstvo-biznesu-vladi-i-suspilstva-pozitivnij-dosvid-i-novi-vikliki/>



*Машилій Галина Богданівна  
кандидат економічних наук,  
Тернопільський національний  
технічний університет імені  
Івана Пулюя*

*Пальцан Мар'яна Миколаївна  
студент, Тернопільський  
національний технічний університет  
імені Івана Пулюя*

### **ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Операційна діяльність підприємства відіграє надзвичайно важливу роль у системі різних напрямків його роботи, так як саме завдяки їй стає можливим забезпечення задоволення вимог споживачів у високоякісній продукції та отримання основної частки фінансування потреб функціонування та розвитку суб'єкту ринку. Особливості операційної діяльності залежать, перш за все, від галузі економіки, у якій вона здійснюється. Для переважаючої частки підприємств вона охоплює виробництво та збут продукції чи послуг, у той же час як для фінансових установ (зокрема, банків, кредитних спілок, страхових компаній) вона є діяльністю, що відбувається у сфері фінансів, для інвестиційних фондів – відноситься до інвестиційної діяльності тощо.

Слід зазначити, що у сучасних умовах процеси виготовлення продукції та надання послуг здійснюється у тісному взаємозв'язку різних видів процесів, які проходять на підприємстві (основних, допоміжних, обслуговуючих) і супроводжується все більш ширшим використанням новітніх технологій, техніки, матеріалів та підвищенням вимог до кваліфікації персоналу, що при цьому залучений. При здійсненні операційної діяльності підприємства часто потребують вирішення

непростих проблем організаційного, мотиваційного характеру тощо. При цьому операційний менеджмент включає наступні складові, що наведені на рис. 1.

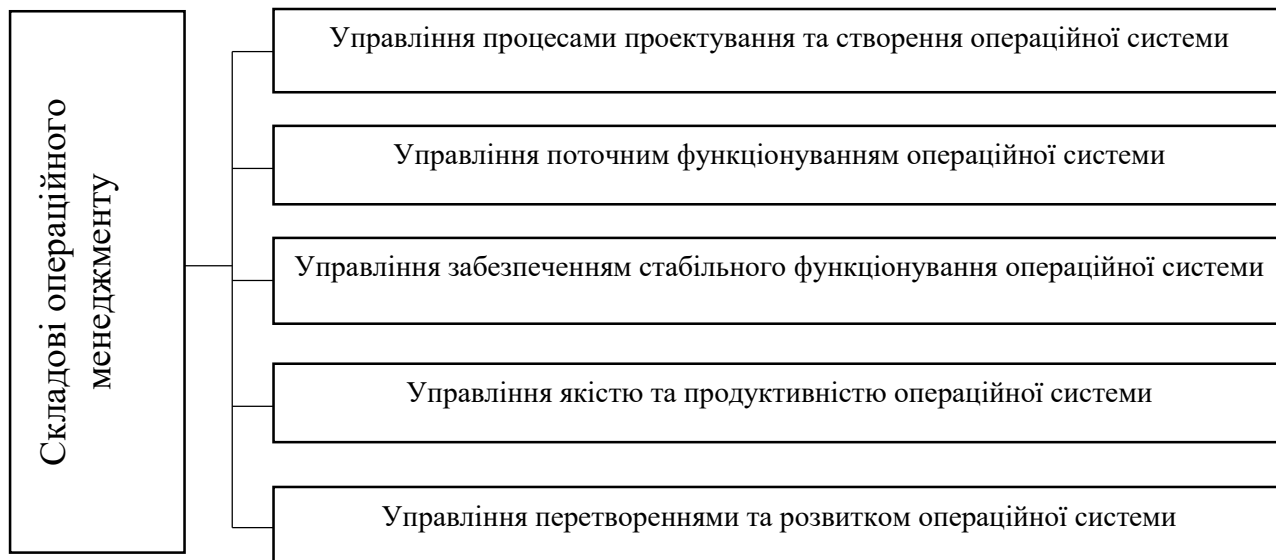


Рисунок 1 – Складові операційного менеджменту як виду практичної діяльності по управлінню підприємством (сформовано автором на основі [1])

Організація операційної діяльності підприємства повинна ставити за мету застосування ефективних засобів забезпечення підвищення його конкурентоспроможності, що може бути досягнуте лише за умови урахування загальних тенденцій розвитку галузевого ринку, необхідності зростання якості управління різними ланками господарського життя суб'єкта та реалізовуватися на основі застосування системного підходу до забезпечення вирішення актуальних потреб розподілу фінансових та матеріальних ресурсів, управління персоналом, ефективного формування інформаційних потоків тощо.

Покращення якості операційної діяльності вимагає також розробки та впровадження життєздатних проектів, що здатні забезпечити значний економічний, екологічний або соціальний ефект як її результат.

### **Література:**

1. Капінос Г. І., Бабій І. В. Операційний менеджмент. К.: Центр учбової літератури. 2013. 352 с. – URL: [https://pidru4niki.com/1554042253489/operatsiyniy\\_menedzhment](https://pidru4niki.com/1554042253489/operatsiyniy_menedzhment)
2. Ситник Г. В., Архіпов Н. М. Система управління ефективністю операційної діяльності підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 1 (35). с. 223-230. – URL: [https://www.problecon.com/export\\_pdf/problems-of-economy-2018-1\\_0-pages-223\\_230.pdf](https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-1_0-pages-223_230.pdf)

*Мосій Ольга Бориславівна  
кандидат економічних наук,  
Тернопільський національний  
технічний університет імені  
Івана Пулюя*

*Сарафанюк Сергій Вікторович  
студент, Тернопільський  
національний технічний університет  
імені Івана Пулюя*

*Фірман Галина Богданівна  
студент, Тернопільський  
національний технічний університет  
імені Івана Пулюя*

## **ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Успішне функціонування організацій робить необхідним забезпечення використання різноманітних інструментів управління їх розвитком, одним з яких є налагодження ефективної системи зовнішніх та внутрішніх комунікацій. Слід наголосити, що даний процес повинен охоплювати не лише заходи із проведення обміну наявною інформацією, зокрема, інформування щодо прийняття певних рішень чи намірів втілення визначених проектів, а й можливість спільного

напрацювання рішень, що сприятимуть стабільному розвитку організацій, в тому числі підприємств і публічних установ, створення атмосфери взаємної довіри та взаємопідтримки між громадськістю та владою. При цьому важливу роль відіграє формування комунікаційної стратегії, основні складові якої відображені на рис.1.



Рисунок 1 - Складові комунікаційної стратегії [1]

Стратегічні комунікації дозволяють здійснювати вивчення думки працівників та інших суб'єктів, забезпечити включення громадськості у процес прийняття та реалізації управлінських рішень, забезпечення проведення міжособистісного діалогу між менеджерами та працівниками підприємств, організацій або жителями громад.

Також належну увагу слід приділяти кадровому забезпеченню діяльності організацій, що виступає одним з важливих інструментів підвищення ефективності процесу управління ними. Необхідно практично втілювати принцип постійного розвитку персоналу, який включає формування спеціалізованих систем навчання і підвищення кваліфікації, впровадження прогресивних управлінських технологій та інструментів, розвитку лідерства, організації командної роботи, розвитку організаційної культури, забезпечення впровадження кодексу ділової і службової етики; розвитку стратегічного мислення менеджерів, впровадження прогресивних гнучких систем стимулювання їх персоналу, дієвих систем атестації, щорічного оцінювання успішності діяльності працівників та ін.

[2]. Отже, важливими складовими забезпечення успішного розвитку підприємств та публічних установ є уміння налагодження ефективного діалогу між управлінським персоналом, працівниками, жителями громад, а також суб'єктами підприємництва, які здійснюють діяльність на їх території, а також зростання рівня професіоналізму роботи менеджерів. Це виступає одним з важливих кроків на шляху виконання основних завдань, що стоять перед організаціями на сучасному етапі.

### **Література:**

1. Ярощук О., Садовська Ю. Бути почутими: Як громадським організаціям розвивати власні комунікації. - URL: <https://www.prostir.ua/?kb=buty-pochutymy-yak-hromadskym-orhanizatsiyam-rozvyvaty-vlasni-komunikatsiji>.
2. Шаров Ю. Інноваційні інструменти публічного адміністрування: європейський контекст. - URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-1/doc/1/01.pdf>.



## Маркетинг



*Куриляк Олексій Миколайович  
аспірант Національного  
університету водного господарства  
та природокористування, м. Рівне*

*Науковий керівник: Крикавський  
Євген Васильович, доктор  
економічних наук, професор,  
Національний університет водного  
господарства та  
природокористування*

### **АНТИСИПАТИВНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Галузь автомобілебудування є інноваційною, динамічною та її притаманний значний колабораційний рівень між підприємствами галузі. Функціонування автоскладальних підприємств без тісної співпраці із дилерами, виробниками замінних частин, розробниками програмного забезпечення, логістичними компаніями та складами, фінансовими установами, маркетинговими компаніями є не можливий, адже автомобіль – це складний товар, із великою часткою доданої вартості та високими вимогами до безпеки та дизайну. Даний ринок без активної співпраці у форматі B2B не зміг би забезпечувати кінцевому споживачу оперативно замінні частини, якісне обслуговування на технічних станціях та короткий цикл розробки нових моделей транспортних засобів. Однак попри значний рівень взаємозв'язків між суб'єктами підприємництва даної галузі залишається відкритим питання розуміння очікувань споживача, розуміння ключових потреб та прогнозування майбутніх трендів. Макро- та мікросередовище функціонування підприємства та споживача є досить різними за факторами впливу, а тому значні коливання попиту продиктовані пандемією COVID-19, або ж кризою у процесах постачання процесорів для транспортних засобів по різному здійснюють впливу на

поведінку безпосередньо на ринку. У зв'язку із цим, дослідження особливостей поведінки споживачів, їх майбутніх очікувань, антисипація майбутніх трендів ще до моменту їх активного поширення є ключовими питаннями сьогодення для підприємств орієнтованих на центризм навколо споживача. Антисипативний маркетинг сприяє ідентифікації потреб завдяки чіткому розумінню внутрішніх мотивів вибору того чи іншого товару, усвідомленню основних проблем з якими стикаються споживачі. Сучасний вектор на посилення рівня комп'ютеризації автотранспортних засобів, збільшення потенціалу інтелектуальності автомобіля, зростання кількості розумних пристроїв у побуті забезпечують значні можливості для збору даних про поведінку споживача практично у реальному часі, що у свою чергу відкриває значні можливості для антисипації очікувань споживачів, ідентифікації проблем із товаром до моменту їх настання, посилення технологічності безпосередньо товару у напрямку потреб, а не можливостей. Однак, у процесі впровадження доданої цінності від так званих об'єднаних автомобілів (автотранспортні засоби, які обладнанні відповідними інформаційними системами направленими на збір даних про рух автомобіля, швидкість, маршрути, поведінку споживача під час керування, характер руху, інтенсивність зносу деталей, пошукові запити споживача та мають можливість здійснювати обмін даними між іншими пристроями, автомобілями, інфраструктурними об'єктами тощо) існує ряд труднощів, які унеможливають швидкий та достатньо ефективний перехід ринку до процесів монетизації даних зібраних транспортними засобами. Для цього існує ряд причин, які можна охарактеризувати наступним чином:

1) Відсутність ефективних алгоритмів оперування великими даними з виокремленням ключових даних для антисипації споживчих очікувань;

2) Не спроможність забезпечення ефективного обміну даними між пристроями у більшості випадків, оскільки відсоток поширення розумних пристроїв знаходиться на недостатньому рівні;

3) Низький рівень зацікавленості споживачів у технологіях «об'єднаних автомобілів» (існує проблема розуміння цінності для кінцевого споживача у зборі та використанні поведінкових даних);

4) Повільна трансформація підприємств під нові вимоги ринку у колаборації та обміну даними;

5) Труднощі із масштабуванням технологій (наявність декількох тисяч автотранспортних засобів із технологіями, які уможливають збір та обмін даними між автомобілями є не достатнім для масової імплементації цінності даних у процесах антисипативного маркетингу та монетизації даних. Причиною цього є те, що наявність прогалів у процесах збору даних, відсутність у певних регіонах необхідної інфраструктури, недостатній рівень технічного обслуговування створюють негативний вплив на повноцінне використання зібраних даних та формування глобальних екосистем).

Для ефективнішої імплементації процесів монетизації зібраних автотранспортними засобами даних необхідно:

1) Забезпечення чітких кроків на формування швидкої вигоди від трансформації бізнес процесів у напрямку використання даних про споживчу поведінку (побудова чітких кроків повинна не йти у розріз загальним цілям у сфері довгострокових інвестицій);

2) Підвищення рівня видимості переваг для кінцевого споживача від впровадження інформаційних технологій та згода на обробку персональних даних;

3) Підвищення рівня безпеки зібраних даних (враховуючи існуючі вимоги до обробки, зберігання та використання персональних даних користувачів);

4) Покращення рівня співпраці між усіма учасниками ринку (забезпечить меншу кількість проблем із інтеграцією інформаційних потоків);

5) Формування бізнес процесів у напрямку забезпечення достатнього рівня монетизації зібраних даних на всьому життєвому циклі автотранспортного засобу, у той же час центризм навколо споживача та його потреб;

Дані та вміння ними оперувати є ключовим фактором ефективної реалізації антисипативного маркетингу, і як наслідок забезпечення конкурентних переваг на ринку будь-якому автомобілебудівному підприємству.



*Єрмакова Ольга Михайлівна  
студент, Дніпровський національний  
університет залізничного  
транспорту імені академіка  
В. Лазаряна*

*Науковий керівник: Добрик Лілія  
Олександрівна, кандидат  
економічних наук, доцент кафедри  
«Фінанси та економічна безпека»,  
Дніпровський національний  
університет залізничного  
транспорту імені академіка  
В. Лазаряна*

### **УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [5, с. 92].

Метою оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень [3, с. 163].

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності

та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Одним із найважливіших методів є методи кількісного фінансового аналізу, без застосування яких дослідження фінансового механізму є практично неможливими.

За допомогою кількісного фінансового аналізу розв'язується широке коло завдань – від елементарного нарахування відсотків і до складних інвестиційних, кредитних та комерційних проблем у різних постановках, які залежать від конкретних умов [2].

Узагальнення результатів фінансового аналізу на сьогоднішній день найкраще здійснювати через створення інформаційної системи.

Головна ціль, яка переслідується при створенні інформаційної системи – допомогти інвестору зберегти, а не загубити кошти, які вкладаються в цінні папери. Якщо за допомогою системи інвестор мінімізує збитки, то стабільна висока дохідність гарантована.

Для комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства.

Показниками та факторами доброго фінансового стану підприємства можуть бути: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів [1, с. 108].

До найзагальніших показників комплексної оцінки фінансового стану належать показники дохідності й рентабельності.

Велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв'язку прибутку з показниками рентабельності. Важливо проаналізувати зв'язок прибутку підприємства з формуючими прибуток факторами, що полегшує практичну орієнтацію в цих питаннях.

Дохідність підприємства характеризується абсолютними й відносними показниками. Абсолютний показник дохідності – це сума прибутку або доходів. Відносний показник - рівень рентабельності.

Значення теоретичних досліджень у галузі фінансового аналізу і у тому числі аналізу фінансового стану для забезпечення ефективної діяльності вітчизняних підприємств визначається декількома обставинами:

- 1) трансформаційною кризою, в умовах якої здійснюється діяльність;
- 2) відсутністю у вітчизняній практиці критичної маси необхідного досвіду фінансового аналізу. Це частково пов'язано з тим, що й досі

можна вести мову про недоліки вітчизняної школи фінансового менеджменту та аналізу [4, с. 199].

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі. Оцінка майнового та фінансово-економічного стану підприємства створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських і фінансових рішень. В нестабільних умовах функціонування підприємства, що передбачає вибір методологічних основ фінансового обліку, виникає проблема отримання показників придатних для порівняння. Як наслідок, підвищена увага до процесу вибору облікових принципів, методів та прийомів при формуванні показників бухгалтерської фінансової звітності.

У світовій практиці вже накопичений достатній досвід інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. Це такі відомі комплексні показники, як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса, метод Creditmen Ж. Дєпаляна. Але всі ці моделі непридатні для вітчизняних умов господарювання, тому що їх розроблено з використанням вибіркової сукупності підприємств інших країн, а тому враховані параметри істотно відрізняються від наших [5, с. 93].

На сьогодні українськими вченими вже розроблені такі моделі, як дискримінантна інтегральної оцінки фінансового стану підприємства (О.Терещенко), яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників вибіркової сукупності вітчизняних підприємств і комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей (О.Хотомлянський, Т.Перната, Г.Северина). Цей метод оцінки дозволяє виявити тенденції у динаміці фінансового стану підприємства [5, с. 94].

Таким чином, однією з найважливіших складових процесу управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є комплексна оцінка фінансового стану. Слід розуміти, що це процедура втілення комплексу заходів, яка включає аналіз найважливіших параметрів фінансово-господарської діяльності із застосуванням сучасних методів фінансового аналізу для забезпечення інформаційної бази прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на створення умов для сталого розвитку підприємства.

### Список використаних джерел:

1. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / О.Ю. Верланов // Економічні науки. Наукові праці. – 2019. – К. – Т. 38. Вип. 25. – С. 108-113. – URL:<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy.pdf>
2. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / О.В. Деркач, О.П. Кавтиш // Ефективна економіка. – 2019. - URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=20139>
3. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Ковалевська, С.І. Асєєв // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2018. – № 3. – С. 163-169.
4. Мягих І.М. Оцінка використання ресурсного потенціалу підприємств України в ринкових умовах / І.М. Мягих // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2020. – № 33. – С. 199 – 203.
5. Обуцак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обуцак // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 9. – С. 92-100.

*Щербина Ірина Станіславівна  
студентка 3 курсу, спеціальність 072  
«Фінанси, банківська справа та  
страхування», Київський  
національний торговельно-  
економічний університет*

*Науковий керівник: Гейдор Алла  
Петрівна, кандидат економічних  
наук, доцент, Київський  
національний торговельно-  
економічний університет*

## **ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Пандемія, спричинена вірусом COVID-19, вплинула на економіку всього світу. Під час карантинних обмежень більшість підприємств відчували потребу в залученні додаткових коштів. Деякі не змогли втриматися «на плаву» та збанкрутували. Одним з головних джерел

фінансування бізнесу є банківські кредити. Банківська система та підприємництва тісно взаємопов'язані.

Банківська система впливає в цілому на економічний розвиток та, зокрема, на розвиток підприємств через фактори пропозиції, фактори попиту, фактори розподілу.

Зокрема банківська система впливає на економічний розвиток через фактори пропозиції, через надання коштів в кредит підприємствам, які використовують їх для збільшення величини виробничого потенціалу [1].

З іншого боку, банківська система впливає на економічний розвиток через чинники попиту. Через надання кредитів домогосподарствам та збільшення їх доходів за рахунок виплати відсотків по депозитам, і через це забезпечуючи можливість придбання більшого обсягу продукції, що створює умови для найбільш повного використання виробничого потенціалу [1].

Також банківська система впливає на економічний розвиток через чинники розподілу, адже, пропонуючи кошти на ринку кредитів, банки забезпечують раціональне використання грошових коштів. Підприємства беруть кошти для розвитку бізнесу, збільшення обсягу вироблених товарів чи наданих послуг або підвищення їх якості, безумовно, отриманий результат призводить до збільшення суспільної корисності [1].

Розвиток підприємства також впливає на розвиток банківської діяльності. Адже прибутковість підприємств свідчить про їх кредитоспроможність. А під час карантину багато підприємств стали не кредитоспроможними.

Тому за ініціативи Президента України та Прем'єр-Міністра України задля спрощення доступу мікро та малого бізнесу до банківського кредитування була створена державна кредитна програма «Доступні кредити 5-7-9%». Банками-партнерами програми стали: «ПриватБанк», «Альфа-Банк», «ОЩАДБАНК», «ПУМБ» та інші [2].

Станом на 16 серпня 2021 року з початку програми «Доступні кредити 5-7-9%» уповноважені банки видали 21 888 кредитів на загальну суму 57,6 млрд. грн. Із загальної суми 20,5 млрд. грн. були видані в якості рефінансування попередньо отриманих кредитів, 7 млрд. грн. підприємці отримали на інвестиційні цілі, а 30 млрд. грн. – у якості антикризових кредитів [3].



Під час суворих карантинних обмежень велика кількість клієнтів, зокрема представників бізнесу, віддали перевагу дистанційному обслуговуванню. Більшості банкам вдалося за короткий час розширити пропускну здатність власних digital-каналів і підвищити надійність online-сервісів для клієнтів. Різноманітні мобільні продукти почали набирати популярності серед населення. До прикладу, банк «ПУМБ» реалізував можливість відкриття online-рахунків для підприємців [4].

Ефективність співпраці банків та бізнесу можна прослідкувати шляхом співставлення темпів приросту ВВП та кредитів наданих суб'єктам господарювання. Динаміка обсягу ВВП та кредитів, наданих суб'єктам господарювання, наведена у табл. 1.

*Таблиця 1*

Динаміка обсягу ВВП та кредитів наданих суб'єктам господарювання у 2016 – 2020 рр. в Україні

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
ВВП млн.грн.	2 385 367	2 983 882	3 560 596	3 978 400	4 194 102
Кредити надані суб'єктам господарювання млн.грн.	847 092	864 412	919 071	821 936	749 335
<b>Темпи приросту:</b>					
ВВП %		25,1	19,3	11,7	5,4
Кредити надані суб'єктам господарювання %		2,1	6,3	-10,6	-8,8
<b>Питома вага кредитів наданих суб'єктам господарювання у ВВП:</b>					
%	35,5	29	25,8	20,7	17,9

Розраховано на основі [5, 6]

Як видно з табл. 1, темп приросту ВВП зменшується з кожним роком. Темп приросту кредитів наданих суб'єктам господарювання збільшився у 2018 році, але потім різко зменшився у 2019 році. Також бачимо, що питома вага кредитів у ВВП зменшується з кожним роком.

Падіння темпу приросту ВВП – негативна тенденція, адже це означає, що падає темп приросту виробництва в країні.

Темп приросту кредитів наданих суб'єктам господарювання є від'ємним через те, що підприємства не є кредитоспроможними або ж вони обирають інші джерела фінансування своєї діяльності.

Таким чином, можна зробити висновки, що запроваджені карантинні обмеження впливають як на банківську систему, так і на підприємства. Банківська система постійно розвивається. Банки постійно вдосконалюють свої послуги, впроваджують нові технології для того, щоб заохотити бізнес та інших клієнтів скористатися ними та щоб не втратити існуючих клієнтів.

### Література:

1. Орзул О.Ю. Теоретичні аспекти взаємозв'язку банківської системи та економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5352> (дата звернення: 10.10.2021).
2. Доступні кредити 5-7-9%. URL: <https://5-7-9.gov.ua>. (дата звернення: 06.10.2021).
3. Економічна правда. "Доступні кредити 5-7-9%": Обсяг позик сягнув 57,5 мільярдів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/08/16/676924/> (дата звернення: 13.10.2021).
4. Financial club. Що чекає на банківську систему в 2021 році. URL: <https://finclub.net/ua/priama-mova/shcho-chekae-na-bankivsku-systemu-v-2021-rotsi.html> (дата звернення: 06.10.2021).
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 07.10.2021).
6. Офіційний сайт Національного банку України. Статистика. Наглядова статистика. Дані наглядової статистики. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 07.10.2021).

## **Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка**



*Зубков Руслан Сергійович  
доктор економічних наук, професор,  
Миколаївський міжрегіональний  
інститут розвитку людини вищого  
навчального закладу «Відкритий  
міжнародний університет  
розвитку людини «Україна»,  
м. Миколаїв*

*Ляшенко Віктор Володимирович  
доцент, Миколаївський  
міжрегіональний інститут розвитку  
людини вищого навчального закладу  
«Відкритий міжнародний  
університет розвитку людини  
«Україна», м. Миколаїв*

### **РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНУ**

На законодавчому рівні визначення регулювання продовольчої безпеки здійснюється фрагментарно у низці нормативно-правових актів різної юридичної сили. Спеціального чинного закону, який би регулював цю проблематику в Україні не існує, сама ж дефініція закріплена в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року в ст.2, в якій визначено, що продовольча безпека – це захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності [1].

Одним із основних етапів у напрямку формування профільного законодавства державного регулювання продовольчої безпеки є приділення їй особливої уваги та виділенню її в окремий розділ Програми діяльності Кабінету Міністрів України, яка затверджена Постановою

Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 №471, що має суттєві відмінності в розкритті проблематики продовольчої безпеки від попередньої Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 4 жовтня 2019 року № 188-ІХ, в якій питання продовольчої безпеки розглядалося лише фрагментарно, зокрема, виокремлено ціль №7.2, що полягає в необхідності отримування українськими споживачами безпечних товарів та послуг [2].

На відміну від неї, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 №471 питанню забезпечення продовольчої безпеки приділено окремий розділ, що можна поділити на певні блоки [3].

Основні напрямки забезпечення продовольчої безпеки України:

I. Сприяння розвитку фермерства. Для забезпечення розвитку фермерства передбачається: державна підтримка у сфері здешевлення кредитування, розробки механізмів гарантування кредитів, програм технологічного супроводу та дорадництва; врахування практичного досвіду країн ЄС щодо оподаткування діяльності фермерів; забезпечення умов для заняття фермерством молоді та молодих сімей.

II. Сприяння експортної діяльності підприємств агропродовольчої сфери у наступних напрямках: закріплення пріоритетності та пропорцій у наданні прямої підтримки; сприяння збалансованому зростанню експортного потенціалу; підтримка існуючих та розвиток нових галузей виробництва агропромислової сфери.

### **Література:**

1. Про державну підтримку сільського господарства. Закон України від 24 червня 2004 року № 1877-ІV // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
2. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України. Постанова Верховної Ради України від 4 жовтня 2019 року № 188-ІХ // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-20#Text>
3. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України. Постанова Верховної Ради України від 12 червня 2020 р. № 471 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text>



*Zhijiang Yu*  
*Faculty of Economics and Management,*  
*Sumy National Agrarian University*

*Viktoriia Medvid*  
*Faculty of Economics and Management,*  
*Sumy National Agrarian University*

**RESEARCH ON THE DEVELOPMENT PATHS OF CHINA'S SPORTS  
INDUSTRY FROM THE PERSPECTIVE OF GEO-ECONOMY:  
TAKING THE BELT AND ROAD INITIATIVE AS AN EXAMPLE**

**Abstract:** In recent years, China's sports industry has developed rapidly, but it is also facing a series of problems such as extensive growth, export suppression, and structural imbalance. It is necessary for China to effectively integrate the sports industry into its own geo-economic strategy. This article focuses on the integration paths of China's sports industry from the Perspective of Geo-economy. The paper analyzes several typical sub-fields of China's sports industry, such as investment of sports infrastructure and construction, sports goods manufacturing industry transfer, embedded development of sports tourism industry, joint development of sports event industry, and "Internet +" emerging Industrial. This paper believes that the integration of these sub-fields and Chinese Geoeconomic strategy has far-reaching significance.

**Keywords:** Geo-economic strategy, One Belt One Road intervention, sports industry, the development path

**1. Introduction**

On November 8, 2014, at the "Strengthening Connectivity Partnership Dialogue", Xi Jinping clearly proposed to promote the Belt and Road Initiative (BRI) pragmatic cooperation and jointly build a community with a shared future for development. On March 28, 2015, the National Development and Reform Commission, the Ministry of Foreign Affairs, and the Ministry of Commerce jointly issued the "Visions and Actions for Promoting the Joint Construction of the Silk Road Economic Belt and the 21st Century Maritime Silk Road" (hereinafter referred to as "Visions and Actions"). The BRI has officially become a national development strategy [1].

Sports industry can help to meet diverse needs of people, protect and improve people's livelihood, expand domestic demand, increase employment, cultivate new economic growth points. More importantly, it can promote national spirit, enhance national cohesion and cultural competitiveness. Therefore, the best integration between China's sports industry and geo-economic strategy has far-reaching significance. However, China's sports industry has long faced a series of problems such as unbalanced regional development, extensive growth, and suppressed exports, so accelerating the realization of the best integration between China's sports industry and geo-economic strategy is helpful to fully release the vitality of sports industry. At the same time, this is also in line with the needs of China's national interests.

## **2. Key docking areas for the integration of China's sports industry and geo-economics**

The State Council's "Regarding Acceleration "Several Opinions on the Development of Sports Industry to Promote Sports Consumption" document was formally put forward. The document puts forward specific development goals. By 2025, a system for sports industry with reasonable layout, complete functions and complete categories will be basically established. There is no doubt that the major development opportunities contained in the geo-economic strategy of "Belt and Road" are of great significance for the realization of the above goals. According to the actual conditions the geo-economic strategy of China, this paper believes that China's sports industry will focus on the following areas in the future:

### **2.1 Investment and construction of sports infrastructure**

In recent years, China has accumulated a wealth of experience in the construction of complex stadiums such as Nest-type Beijing Olympic Stadium and other super-large Olympic Center. On the whole, China's sports infrastructure construction and development capabilities have reached a high level, with the advantages and conditions for going global. Statistics showed that China's sports construction industry created an added value of 15.90 billion yuan, an increase of 20.00% year-on-year which nearly 3% higher than the national construction industry in 2018. Labor productivity also reached 91854.78 yuan/person, 46.41% higher than the national construction industry labor productivity.

Interestingly, some scholars even proposed a term, that is "China's Stadium diplomacy". Take Africa as an example, according to incomplete statistics, in recent years, China has assisted in the construction of stadiums in Africa in more than 40 countries in Africa, with more than 80 large-scale

stadiums and a total of 3 million seats. Among them, the construction of venues for African Football Championship has received Chinese stadium assistance or construction assistance, including Egypt in 2008, Angola in 2010, Gabon & Equatorial Guinea in 2012 (co-organized), Equatorial Guinea in 2015, Gabon in 2017 [2].

In the sense of architecture, sports stadiums, as a kind of architecture, must be imprinted with Chinese cultural symbols, they are also sculptures of Chinese spirit and the materialization of Chinese consciousness. the iconicity, heritage and influence of sports stadium are unmatched by other projects. More importantly, China's "stadium diplomacy" can strengthen bilateral trade exchanges and promote the smooth implementation of China's geo-economic strategy [3]. Therefore, with the growing demand for public facilities of sports service in various countries, China's sports industry can fully rely on its own comparative advantages in the field of sports infrastructure accumulated over a long period of time to increase cooperation, docking and linkage with countries along the BRI to achieve mutual benefit, win-win situation and sustainable development.

## **2.2 Sporting goods manufacturing industry**

After years of accumulation and development, China's sporting goods manufacturing has developed into a world base and become an important force in the manufacturing industry. However, China's sporting goods manufacturing industry has to face the pressure of overcapacity and unreasonable industrial structure.

China's current geo-economic strategy is conducive to optimizing the division of labor in the chain of sports industry, promoting the coordinated development of the upstream and downstream industry chains and related industries, and realizing the sustainable upgrading of the sports industry, especially the sports goods manufacturing industry. On the one hand, China's geo-economic strategy meets the demands of countries along the Belt and Road. By virtue of their advantages of low labor cost, countries like Thailand, Indonesia, Vietnam and other Southeast Asian countries have laid a foundation for the transfer of China's sports goods industry. On the other hand, under the background of the current volatility of international commodity prices, the Fed's interest rate hike, trade protectionism and the increasingly complex geopolitical environment. China's current geo-economic strategy is particularly important for finding new export destinations for sporting goods.

### **2.3 The embedded development of sports tourism industry**

On July 6, 2017, China National Tourism Administration and General Administration of Sport jointly signed and issued the Action Plan of "One Belt and One Road" Sports Tourism Development (2017-2020). The document guides the implement of sports tourism industry under the background of the BRI. This document designed a series of projects to attract sports tourist together with countries or regions along the routes, popularizing Chinese martial arts to countries along the routes, and establishing sports tourism trading platform of the BRI [4].

Up to now, various regions in China have created a series of sports tourism activities according to their own resources and cultural characteristics, including Guizhou International Kite Tourism Festival, Hebei International Ski Festival, Hainan Rounding Island Bicycle Race, Huangshan International Mountain Bike Festival, Hainan Rounding Island Bicycle Race, Hunan Dragon Boat Race, Gansu Horse Racing, Henan Shaolin International Martial Arts Festival, China-Mongolia International Equestrian Festival and so on. At the international level, the number of overseas tournaments organized by Chinese Sports Competition Company, China International Sports Travel Company and China Travel Sports Travel Agency is gradually increasing. The sports tourism market shows a development trend, the scale of tourism continues to expand, and the demand for tourism tends to be strong, which has laid a good condition for joint development and win-win cooperation with "One Belt And One Road" countries.

### **2.4 The development of the sports event industry**

In the implementation of the "One Belt And One Road" geo-economic strategy, the Chinese government always believes that culture should be the first principle. Among them, sports events belong to the category of sports industry and sports culture, and are also the most active factor in sports activities [5]. The holding of sports events can not only promote the development of other industries such as clothing, construction, catering and transportation, but also provide platforms and opportunities for economic and trade cooperation between countries and regions along the Belt and Road. Furthermore, the "Vision Action" mentioned in the "Connecting People" that sports should be used as a bridge of communication and support countries and regions along the "One Belt And One Road" to host major international events. Therefore, sports events can expand the connotation and extension of the "One Belt And One Road" strategy effectively. In recent years, China has held a series of events themed on the Belt and Road, including marathon,



cycling, sailing, martial arts, and ice-snow events, attracting athletes from countries along the route.

## **2.5 Cooperation and development in emerging fields of "Internet + sports"**

With the efforts of Chinese Internet giants such as Alibaba and Tencent, the strong support of the industry, and the pursuit of Chinese consumers, "Internet +" and sports has achieved a perfect integration.

At present, China is working on the construction of cross-border communication trunk network and satellite information channel of countries along the One Belt And One Road. This will not only improve the level of international communication connectivity, but also greatly enhance the development level of "Internet + sports" emerging industries in countries along the Belt and Road. In addition, the pilot practice of "Internet + sports" industry in China and Europe has not only accumulated rich experience, but also laid a solid foundation for the popularization and integration of the emerging industries in the countries along the "One Belt And One Road". Therefore, "Internet + sports", as an emerging industry, has had a full range of internal strength and extroverted market.

## **3 Conclusion and suggestions**

To sum up, under the guidance of China's geo-economic strategy, the embedding development of China's sports industry should be connected from a strategic height, and the appropriate points, lines and planes should be explored to achieve a development pattern of multi-point flowering, multi-line integration and integration. Suggestions are as follows:

Fields of China's sports industry should accelerate the pace of embedding into China's geo-economic strategy by making full use of existing multilateral cooperation mechanisms, such as Shanghai Cooperation Organization (SCO), China-ASEAN "10 + 1", Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), and emerging Strategic Platforms such as the Asian Infrastructure Investment Bank.

To speed up the transformation of sports enterprises from low-end processing field to technological transformation and sports product innovation through industrial transfer. Promoting scientific and technological cooperation with developed countries actively and China's high-end sports technology products to gradually occupy the high-end areas of the global industrial chain. Moreover, to build more powerful Chinese sports enterprises through overseas mergers and acquisitions or factory establishment with sports enterprises which famous in sports marketing, media and intermediary, or capital injection and co-ownership of world-renowned club.

## References:

1. LI JH, Wei YJ. On the Impact and Development Opportunities of the “Belt and Road” Initiative to China's Sports Industry, *Physical Education Review*. 2020, 39(8):48-50.
2. Africa Cup of Nations = China's "sports diplomacy" 185 million USD to build 3 stadiums!, <https://www.163.com/sports/article/CCO13IL400058781.html>
3. Xue CQ, Ding LG, Chang W and Wan Y. “Architecture of Stadium Diplomacy” – China-aid Sport Buildings in Africa.” *Habitat International*, 2019, 190:1–11. doi:10.1016/j.habitatint.2019.05.004
4. Zhang XC, Wang YW, Zhou GL and Li CJ. Interpretation of Sports Tourism Development Plan under Belt and Road Initiative (2017-2020), *Journal of Sports Adult Education*. 2019, 35(1):39-43.
5. Wang ZP and Zhu YC. Value, Dilemma and Strategy of Development of Sports Event Under the Background of the Belt and Road, *Journal of Beijing Sport University*. 2017, 40(1):1-6. doi:10.19582j.cnki.113785/g8.2017.07.001.

*Zongxi Li*

*Faculty of Economics and Management,  
Sumy National Agrarian University*

*Olena Slavkova*

*Faculty of Economics and Management,  
Sumy National Agrarian University*

## RESEARCH ON THE CURRENT SITUATION AND OPTIMIZATION OF SPORTS MANAGEMENT IN CHINESE UNIVERSITIES UNDER THE SITUATION OF EPIDEMIC NORMALIZATION

**Abstract:** As COVID-19 has been effectively brought under control in China and the epidemic has entered a period of regular prevention and control, building the optimization and normalization mechanism of college sports management is the reform trend of college sports management in China in the future, and the optimization countermeasures of college sports management under the normalization of the epidemic situation, aiming at innovating the college sports management mode, improving the physical health level of

college students, and providing certain reference for the development of college sports education after the epidemic situation.

**Key words:** Normalization, College physical education, Sports management, Optimization

So far, China has received more than 1 billion doses of COVID-19 vaccine, and almost all teachers and students in Chinese universities have been vaccinated, laying a solid foundation for the realization of herd immunity by the end of this year. The overall situation of the epidemic prevention and control in China is good. The main task of epidemic prevention and control is to prevent internal rebound and external importation.

## **1 Current situation of sports management in Chinese universities**

As an important way to enhance the physical quality of college students and improve the health level of the whole people, college physical education teaching highlights its basic position in higher education teaching. However, due to the practical and interactive characteristics of physical education teaching, the traditional college physical education management also meets practical difficulties and challenges, mainly including the following aspects:

### **1.1 Current situation of epidemic prevention and control management**

The Novel Coronavirus pandemic continues to spread globally. The task of epidemic prevention and control is daunting, as there are a large number of people on campus, with a wide range of sources and high mobility. The people involved in colleges and universities have the characteristics of diverse sources and frequent collective activities. Most of the teachers and students in universities come from all over the country and even all over the world. Novel coronavirus infections and asymptomatic coronavirus infections during the incubation period are infectious. The transmission of novel coronavirus infections is concealed to a certain extent, and it is very easy to be infected with novel coronavirus infections once the protective measures fail, thus increasing the difficulty of epidemic prevention and control. In addition, public places such as classrooms, dormitories, canteens, libraries and offices on university campuses have limited space but high personnel density, so it is difficult to avoid clustering phenomenon, and these clustering activities inevitably increase the complexity of epidemic prevention and control work [1].

## **1.2 Current situation of sports site management**

Sports teaching activities carry out most of the time on outdoor venue, the lack of school sports venues and students daily sports activities carried out on site demand contradiction more prominent, especially some large colleges and universities, limited space, the indoor venues, under the normal form of epidemic prevention and control to carry out sports activities, the demand of the sports venues proposes a bigger challenge [2].

## **1.3 Current situation of PE teaching management**

Physical education is a process of imparting sports skills and developing good sports habits. The immediate feedback and atmosphere creation in the process are greatly limited, and the monitoring of the process and effect becomes more difficult. It is more difficult to evaluate teaching effect. During the epidemic period, the assessment and evaluation of physical education in colleges and universities has been greatly affected, and it is difficult to comprehensively and accurately evaluate the teaching effect through single and independent video feedback or written feedback [3].

## **1.4 Physical status of college students**

Limited by the impact of sports venues, exercise environment, sports equipment, students lack enough physical exercise, the amount of activity of college students is not enough. According to the physical health test data of college students in 2020, the weight increase of college students, the decline of endurance quality is very obvious, and other physical qualities have a certain degree of decline. Students' physical reserves and recovery are uneven.

## **1.5 Physical education "online" and "offline" teaching status**

During the registration period, according to the needs of epidemic prevention and control and cross-infection prevention and other risks, most colleges and universities implement "online" physical education with the help of the network platform. The form of physical education courses is relatively simple, and the teaching methods of physical education teachers are mainly traditional teaching method and demonstration method, which results in low enthusiasm of students in class. During the "online" teaching period, teachers are unable to control college students in real time. After the school starts, the "online" physical education is not well connected with the "offline" physical education, and the "online" physical education is generally effective, which is a drawback caused by the lack of intuitive feeling in the non-face-to-face teaching [4].

## **2 Optimization path of sports management in Chinese universities**

### **2.1 Strengthen epidemic prevention and control management**

On the one hand, anyone entering the campus should strictly carry out identity verification registration and body temperature detection. On the other hand, it advocates "not to go out of school if it is not necessary", but for those who really need it, they can apply for going out of school. Schools should simplify the examination and approval procedures for students to go out of school through informatization and other means, and guide students to do a good job in personal protection. Insist on long-term health screening of school personnel. A sound organizational system for epidemic prevention and control has been established. Strengthen the daily cleaning and disinfection of public places. We cannot relax our efforts to normalize epidemic prevention and control.

### **2.2 Promote the unification of "online" and "offline" physical education courses**

Make full use of information technology. Take students as the center, actively develop curriculum resources, implement mixed teaching, enrich teaching resources and teaching means. With the application of hybrid teaching method, physical education courses can implement the reform of teaching mode combining "online" and "offline" with theory and practice according to teaching design and resource construction [5].

### **2.3 Innovate the teaching concept of physical education with "integration of physical education and medicine"**

Physical education in colleges and universities should not only continue to cultivate students' consciousness of lifelong physical education, but also innovate the teaching concept of physical education and form a new teaching attitude, so that students can gradually learn scientific exercise in the daily physical education class so as to learn healthy life. The 21st century is the century of human pursuit of health, in the "integration of physical education and medicine" environment, our sports teaching view, the element of health can not be ignored.

### **2.4 Scientific establishment of sports evaluation mechanism**

In the era of big data application, we should further strengthen the establishment of students' health data index system, form a long-term mechanism of students' annual health examination, and bring students' physical health data into the PE teaching evaluation system.

## **2.5 Improve teachers' professional ability**

School sports work and sports teaching activity due to the circumstances, the development of the sports management work in college and universities should also take this opportunity to actively explore new models of sports teaching in the network school-based research, set up school sports resource, actively research new way to the school sports work, realize the change in the way of teaching, and promote sports teachers' professional skills to learn and improve, Realize the professional development of physical education teachers.

## **3 Conclusion**

The outbreak of normalized background, puts forward the new requirements of China college sports management, the management of college sports and evaluation to follow changes in the form of epidemics and the demand of the college students' physical and mental development, innovation in colleges and universities sports teaching mode, improve sports teachers' professional quality, to be able to in the normalized epidemic of colleges and universities sports education corresponding change, To meet the different sports needs of different college students, to fully realize the unique function of sports for the cultivation of innovative talents, to cultivate the innovative consciousness and innovative ability of Chinese teenagers, and to boost the development of sports in China to lay a solid talent foundation.

## **References:**

1. Jiang Hua. Thoughts on epidemic prevention and control in universities under the background of COVID-19, Value Engineering.2020,(27):214-215.
2. Chen Lin, XU Hongyue.Thinking and practice of school physical education work under the normal background of epidemic prevention and control, Scientific perspective.2020, 8:34-35.
3. Tian Xueli.Difficulties and changes of physical education in colleges and universities under normal epidemic situation, China education daily. 2020,07,19 (3)
4. Yang Bojun, LI Chaofu.Research on the status quo and optimization of physical education in Colleges and universities under the situation of epidemic normalization, School Physical Education. 201,18 (11) : 142-144.
5. Wang Yaodong, Wang Houjie.Thinking on "symbiosis" between online and offline physical education teaching methods in the post-epidemic era, Beijing Education.2020,12:23-26.

*Zvierieva Kateryna*  
*attorney-at-law, graduate student of Kyiv*  
*National University of Trade and*  
*Economics*

## **WHAT DOMESTIC POLICIES FACILITATE FRUITFUL PARTICIPATION OF COUNTRIES IN GVCs?**

Global value chain is the international fragmentation of production. Global value chains (GVCs) enable companies to manufacture and assemble a particular product in more than one country. This process allows for the flow of know-how from high-income countries to low- and middle-income countries.

GVCs have evolved in recent decades, and the economic implications must be rethought for the 21st century. Low- and middle-income countries are no longer simply importing parts for local sales, they are now part of supply chains that cross many borders [1].

Participating in GVCs can help developing countries grow, advance, and create jobs, but governments must have the proper policies in place to engage with GVCs in a positive way. Governments must prioritize their objectives, identify binding constraints, and design policy and regulatory interventions with specific challenges in mind.

At the present day about 50% of global trade belongs to the global value chains. Over many years, GVCs have pushed the countries, which are slowly developing, grow faster, leaving their poverty behind. But there are several factors that may interfere the progress of global value chains to improve life in poor countries: trade conflict and refusal to carry out reforms.

Global value chains can strongly facilitate inclusive and sustainable growth, provide additional jobs and reduce poverty, if poor countries introduce more profound reforms and industrial countries conduct open, foreseeable policies. GVCs resulted in an economic revolution over the past decades, i.e. growth improved, incomes increased, and poverty rates declined. According to estimations, the rise in GVC participation by 1% leads to increasing per capita income levels by over 1% about twice as much as traditional trade. Let's not forget that approximately 50% of world trade includes global value chains. Nevertheless, there has been a slowdown of GVC increase since 2008, resulted from the fall of global economic growth and the delay of reform introduction

[2]. The lack of key trade innovations and growing trade collisions between countries could make it more difficult for the poor countries to earn from global value chains. New technologies, know-hows, such as introducing robots into production process or 3D printing may cause a concern in developing countries. But all that innovations reduce trade, production and communication costs, stimulate development of new products and thus increase efficiency of GVCs [3, 4].

Global value chains may remain to be an engine for the global inclusive progress if:

- Developing countries accelerate adoption of required reforms and improve communication;
- Developed economies carry out open and foreseeable policies;
- The world introduces more social and environmental protection to save the advantages of participation in GVCs [5].

In the era of GVCs, the requirement of wider international cooperation is extremely high. State policy and economic conditions of one country may strongly influence trade associates through industrial links. The advantages from the coordinated policy actions are greater with global value chains than traditional trade, since goods and services cross borders multiple times. All countries worldwide have to cooperate in order to oppose trade distorting policies and to keep markets open.

National policies are able to improve the country participation in global value chains. In particular, the separation of complex products, such as computers or cars enables the countries to make the production process easier, to focus on simpler tasks. But there is no guarantee a country can participate in GVCs. The factors that define GVC participation are: geography, reform efficiency, market size and institutions. However, the above should not dictate destiny. One should note that the policies are also important. Foreign direct investment policy, for example, can eliminate the lack of capital, technology, and management skills. Liberalization of domestic trade in negotiations on the liberalization of trade abroad can overcome the restrictions of a small domestic market through freeing firms and farms from the restrictions on domestic demand and local resources. Improvement of transportation and communications infrastructure and introduction of competition in these services can eliminate the disadvantage of a remote location. And participation in deep



integration agreements can stimulate institutional and political reforms, especially if complemented by technical and financial assistance [6].

Given the analysis of the drivers of different types of GVC participation, there are the policies that facilitate integration into more advanced GVCs. It is important that national policies can and should be adapted to the specific circumstances of countries and to specific forms of participation in GVCs. Raising foreign direct investments is important at all stages of participation. The things required for that are: investor protection, stability, a favorable business climate, investment promotion and openness. There are countries, such as those in Southeast Asia that have received the benefits from foreign investment in goods, still limit foreign investment in services. The others try to attract investment through tax exemptions and subsidies, but they run the risk of confronting their trading partners, and the net benefits may not be positive [7]. However, countries such as Malaysia, Costa Rica and Morocco have raised transformative GVC investments through multinational corporations due to the use of successful investment promotion strategies. Excessive exchange rates and labor restrictions increase the cost of labor, preventing countries with large labor forces from taking advantage of their opportunities. For example, the labor costs in Bangladesh correspond to its per capita income, but in many African countries the cost of labor is more than twice as high. In order to expand the country's market size and obtain access to the resources needed for production, the countries should connect to markets through trade liberalization. For instance, Peru's large unilateral reduction in tariffs in the 2000s was related to the faster productivity growth, the expansion and the diversification of GVC exports [8].

Trade agreements are expanding market access and have become a crucial catalyst for entry of global value chains into a wide range of countries, such as the Dominican Republic, Lesotho, Honduras, Bangladesh, Madagascar and Mauritius. As the economies of goods and services become increasingly interconnected, reformation of services policies in a range of business services (telecommunications, finance, transportation, etc.) should be part of any GVC strategy. For many products traded in global value chain, the daily delay is equal to the setting of a tariff exceeding 1 percent [8]. Improvement of customs and border procedures, promotion of competition in transport and logistics services, and enhancement of port structure and management can decrease trade costs connected to time and uncertainty, by alleviating the disadvantages of

remote location. Since GVCs prosper due to the flexible networks of firms, attention should also be paid to the execution of contracts to ensure the stability and predictability of legal agreements in the network.

It is especially important to protect the intellectual property rights for the innovative and complex value chains. The factors that also can contribute to participation in global value chains are: strengthening national certification and testing capacity to provide compliance with international standards. The approaches to industrial policy, such as tax incentives, subsidies, and domestic content requirements, are likely to adversely change the production patterns in today's GVC context. Other policies are more promising, especially when they are aimed at market failures:

- Investing in human capital is required to strengthen domestic potential of the countries to support modernization in value chains.
- Policies aimed at unblocking restrictions on GVC trading can be effective.
- Countries can integrate domestic small and medium-sized enterprises (SMEs) with leading firms in GVC – by supporting training and capacity building through providing leading firms with information on supply opportunities. The examples of successful supplier linkage programs are: Kenya and Mozambique in agriculture, Chile and Guinea in mining, and the Czech Republic in the electronics and automotive sectors.
- For countries involved in value chains in agriculture, policies to promote the integration of smallholders are especially important.

In African countries, about 55 % of jobs are concentrated in agriculture, which is the source of over 70 % of the income of the poor. Ensuring benefits for smallholders needs additional support, for example through agricultural expansion services, access to risk management tools (such as insurance) and coordination for scale use through producer organizations [9]. Improvement of the business and investment climate for global value chains on a national scale can be costly and time consuming, prompting many countries to create Special Economic Zones (SEZs) to create islands of excellence. But so far, the results show that a relatively small number of SEZs are successful, and only when they resolve specific market and policy problems. Creating the right environment, even in a limited geographical area, requires careful planning and implementation to ensure the availability of the necessary resources, such as labor, land, water, electricity and telecommunications. Several successful zone

programs in countries such as the United Arab Emirates, China, Ethiopia and Panama, as well as the numerous examples of SEZs that have failed to attract investors or develop, offer important lessons on how to use special economic zones for growth [10].

### **Literature:**

1. Bown, Chad P., and Caroline L. Freund. 2019. "Active Labor Market Policies: Lessons from Other Countries for the United States." PIIE Working Paper 19-2 (January), Peterson Institute for International Economics, Washington, DC. URL: <https://www.piie.com/system/files/documents/wp19-2.pdf>
2. Xin Li, Bo Meng, Zhi Wang. 2019. Recent patterns of global production and GVC participation URL: [https://www.wto.org/english/res\\_e/booksp\\_e/gvc\\_dev\\_report\\_2019\\_e\\_ch1.pdf](https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvc_dev_report_2019_e_ch1.pdf)
3. Dollar, David, and Aart Kraay. 2002. "Growth Is Good for the Poor." *Journal of Economic Growth* 7 (3): 195–225 URL: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1020139631000>
4. Daria Taglioni How important are Global Value Chains for development? URL: <https://www.globalmaritimeforum.org/news/how-important-are-global-value-chains-for-development>
5. Farid, Mai, Michael Keen, Michael G. Papaioannou, Ian W.H. Parry, Catherine A. Pattillo, and Anna Ter-Martirosyan. 2016. "After Paris: Fiscal, Macroeconomic, and Financial Implications of Global Climate Change." URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1601.pdf>
6. Investment promotion agencies in the time of Covid-19 URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/investment-promotion-agencies-in-the-time-of-covid-19-50f79678/>
7. Freund, Caroline L., Alen Mulabdic, and Michele Ruta. 2018. "Is 3D Printing a Threat to Global Trade? The Trade Effects You Didn't Hear About." Unpublished working paper, World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32453/WPS9024.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
8. Mario D. Tello. Political Economy Approach of Trade Barriers: The Case of Peruvian's Trade Liberalization. 2020. URL: <https://files.pucp.education/departamento/economia/DDD486.pdf>

9. Hollweg, Claire H. 2019. “Firm Compliance and Public Disclosure in Vietnam.” Policy Research Working Paper, World Bank, Washington, DC URL:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32485/WPS9026.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

10. Oldenski, Lindsay. 2015. “Reshoring by US Firms: What Do the Data Say?” PIIIE Policy Brief 15–14 (September), Peterson Institute for International Economics, Washington, DC. URL: <https://www.piie.com/publications/policy-briefs/reshoring-us-firms-what-do-data-say#:~:text=Oldenski%20examines%20the%20most%20recent,of%20a%20widspread%20reshoring%20trend>.

*Грищенко Данило Володимирович  
студент, Дніпровський національний  
університет імені Олеся Гончара*

## **СУТНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ**

Продовольча проблема стає все більш глобальною із року в рік та потребує уваги світової спільноти. Відомо, що міжнародна продовольча безпека складається з безпек продовольчих систем усіх країн світового господарства. Продовольча безпека на національному рівні – це можливість певної країни мати таку кількість продовольства, що її вистачало би на повноцінне забезпечення споживчих потреб усього населення чи то за допомогою власного виробництва, чи то імпортними товарами.

Кожний рік вираховується індекс глобальної продовольчої безпеки (Global Food Security Index). Він являє сукупність критеріїв, що потім підсумовуються та перетворюються на загальний бал. До такої сукупності відносять доступність, можливість придбати (availability та affordability), якість та природні ресурси і стабільність у їх видобуванні.

Розглянемо Рисунок 1, на якому відображено показники глобальної продовольчої безпеки топ-10 країн за Global Security Food Index у 2021 році. До таких країн увійшли Ірландія, Австрія, Сполучене Королівство,

Фінляндія, Швейцарія, Нідерланди, Канада, Японія, Франція та США. Саме громадяни цих держав якнайкраще забезпечені продуктами харчування та можливостями вибору якісного продовольчого товару.

Можна зрозуміти, що до десятки країн по забезпеченню населення продовольчими товарами входять саме розвинені країни з високим рівнем ВНД (наприклад, цей показник в Ірландії у 2019 році склав 60457 доларів США за статистикою Світового Банку).

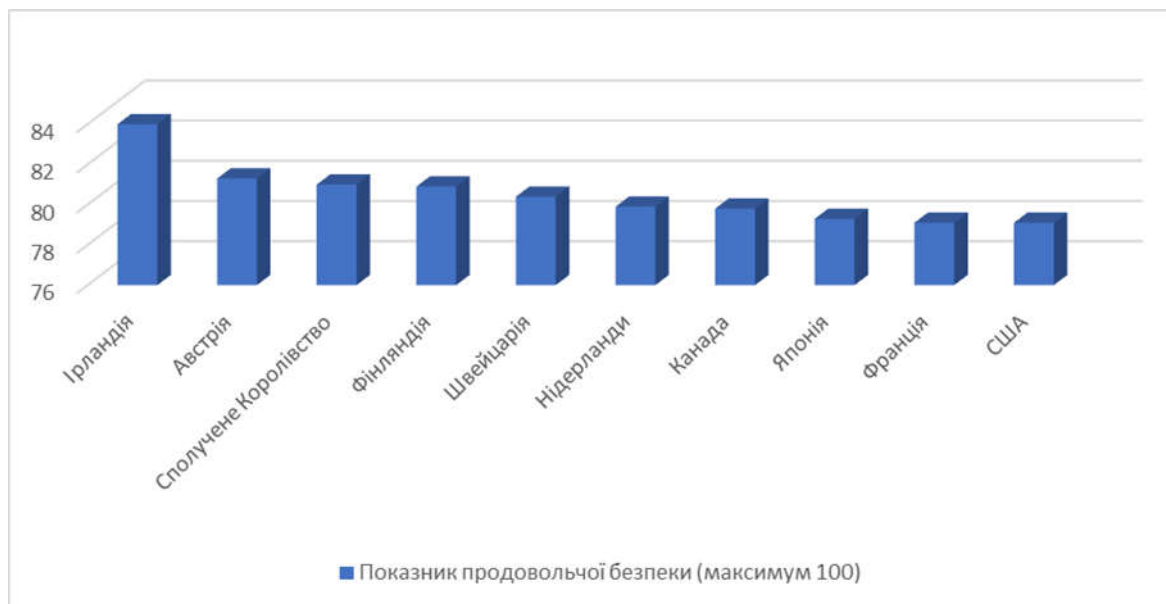


Рис.1 Глобальний індекс продовольчої безпеки, 2021 рік [2]

Варто зазначити, що саме нарощування темпів зростання виробництва, запровадження справедливої системи оподаткування, активна боротьба з корупцією на всіх ланках влади, впровадження політики диверсифікації ВВП задля зменшення ризиків різкого зниження рівня життя в країні через падіння світової ціни на експортні товари, реформи судової системи, поліції, органів фіскальної служби та інше допоможуть таким країнам як Ємен, Мозамбік та Судан, що у рейтингу глобальної продовольчої безпеки посіли останні місця з показниками 35.7, 35.9 та 37.1 відкрити економіку та економічно інтернаціоналізуватися у глобальний простір, а цим налагодити експорт та імпорт сільськогосподарської продукції, привабити інвесторів та зміцнити власний сектор сільського господарства.

### **Література:**

1. Global Food Security Index. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/index> (дата звернення: 21.10.2021)
2. Варшанська Н. Г. Спільна аграрна політика ЄС: генезис, основні цільові орієнтири для України. Економіка і організація управління. 2016. №2 (22). С. 215-222

*Ковтуник Інна Іванівна  
кандидат географічних наук,  
старший викладач кафедри туризму  
та готельно-ресторанної справи,  
природничо-економічного  
факультету, Кам'янець-Подільського  
національного університету імені  
Івана Огієнка*

## **МІСЦЕ ТУРИЗМУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Туризм став ознакою сучасного стилю життя, важливим елементом розвитку світової економіки, а також впливовим чинником міжнародних інтеграційних процесів. Туристична індустрія в наш час перетворилася в провідну галузь, рентабельність якої майже не поступається провідному автомобілебудуванню, видобутку енергоносіїв і високотехнологічному сектору. В багатьох державах світу туристична індустрія є потужним, а часто і єдиним платником податків, забезпечує надходження іноземної валюти в національну економіку, позитивно впливає на інвестиційний клімат і зовнішньоекономічний імідж держави. Значення туризму як джерела валютних надходжень, розширення міжнародних контактів, постійно зростає. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), внесок туризму в світову економіку становить 10,9% від світового ВВП. До обслуговування такої кількості туристів по всьому світу залучається величезна кількість багатьох фахівців суміжних із туризмом галузей, які і складають базу індустрії та інфраструктури туризму. На сьогодні, в індустрії туризму зайнято 130 млн. чоловік (кожний 15-й).

Існує прямий зв'язок між тенденціями розвитку індустрії туризму і загальними економічними, соціальними і технічними досягненнями. Зростаючий рівень життя в розвинених індустріальних країнах світу веде до зростання тривалості відпусток і досить високого рівня пенсійного забезпечення, що також має значний вплив на розвиток туризму. В практиці туристичної діяльності розрізняють країни-постачальники туристів (країни-генератори) і країни, які приймають туристів (країни-реципієнти). До перших можуть бути віднесені: США, Німеччина, Велика Британія, Японія, Китай та ін. До других – Франція, США, Іспанія, Італія, Німеччина, Велика Британія та ін. Як бачимо деякі країни світу є як країнами-генераторами, так і країнами-реципієнтами в туризмі. Туристи з найбільш розвинутих країн світу – США, Німеччина, Японія, Велика Британія більше залишають коштів у закордонних подорожах, ніж туристи з інших країн. Експерти UNWTO вказують на те, що існує чіткий взаємозв'язок між тенденціями розвитку туризму і загальним станом економіки в тій чи іншій країні [1, с. 375].

Різниця між доходом країни від експорту (видимого і невидимого) і вартістю імпорту (видимого і невидимого) називається платіжним балансом. Платіжний баланс може бути позитивним або негативним. Усі країни світу прагнуть до збільшення доходів від туризму і докладають серйозні зусилля для залучення в країну іноземних туристів. Десять країн з позитивним сальдо туристичного балансу: Іспанія, Італія, США, Франція, Туреччина, Мексика, Греція, Португалія, Австрія, Угорщина. Десять країн з від'ємним сальдо туристичного балансу: Німеччина, Японія, Велика Британія, Нідерланди, Бельгія, Швеція, Канада, Норвегія, Данія, Фінляндія. Україна з її величезним рекреаційно-туристичним потенціалом має всі шанси ввійти до лідерів серед країн світу з високим рівнем розвитку туризму.

Таким чином, значення і роль туризму в наш час для розвитку економіки держав, задоволення запитів особистості, взаємозбагачення соціальних зв'язків між країнами неможливо переоцінити. Туризм відіграв та продовжує відігравати ключову роль в економіці країн світу. Україна не є виключенням у даному процесі і при наявних туристичних ресурсах може зайняти високе місце серед туристичних країн світу.

### **Література:**

1. Александрова А. Ю. Міжнародний туризм: навч. посіб. / А. Ю. Александрова. – М.: КноРус, 2010. – 464 с.
2. Артемова А. М. Основи гостинності та туризму: навч. посіб. / А. М. Артемова, В. А. Козлова. – Орел: Орел ГТУ, 2005. – 104 с.

*Ходико Валерія Ігорівна  
студентка 6 курсу Сумського  
державного університету*

*Науковий керівник: Макаренко  
Михайло Ілліч, доктор економічних  
наук, професор, Сумський державний  
університет*

## **ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Невід’ємним елементом зовнішньої політики держави у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності є економічна дипломатія.

Відповідно до загальноприйнятих визначень економічна дипломатія – це наука міжнародних економічних відносин і засіб здійснення зовнішньоекономічної політики держави, яка є сукупністю невійськових практичних заходів, прийомів і методів (із переважанням економічних над політичними), що застосовуються із врахуванням конкретних умов і характеру вирішуваних завдань [7].

Економічна дипломатія відіграє надзвичайно важливу роль в міжнародних відносинах. Китайський лідер Син Цзиньпін говорив: «Економічний інтерес допомагає забути дипломатичні непорозуміння» [3]. І сьогодні головна її заслуга полягає в тому, що вона, за рахунок задоволення економічних інтересів держав, здатна зменшити протиріччя між країнами.

Більшість країн світу підтверджують важливість економічної дипломатії для національної конкурентноспроможності. “90% всієї дипломатичної роботи складається з економічних питань” — говорить Міністр закордонних справ Японії С. Окіта. Французький дипломат Г. Каррон де ла Карр’єр наголошує на ключовій ролі економічної дипломатії



у забезпеченні економічної безпеки держав і стабільності глобальної економічної системи Це підтверджує особливе місце економічної дипломатії в зовнішній політиці [5].

Як слушно зазначає, Грущинська Н., економічна дипломатія сформована під впливом геополітичних та геоекономічних світових та національних пріоритетів. Її місія окреслена функціями, спрямованими на захист економічних інтересів, розвиток торговельно-економічних зв'язків, залучення інвестицій, інформування органів державної влади про цінову, податкову, тарифну політику, яку проводить держава перебування стосовно товарів, що експортуються, надання висновків щодо доцільності імпорту товарів та послуг, залучення кредитів, виходячи із запропонованих державою перебування цін, тарифів, кредитних ставок тощо. Основними для економічної дипломатії стають поняття поєднання національного виробництва, традицій, національних пріоритетів [3].

Як особливий, пріоритетний вид дипломатії, економічна дипломатія знаходиться в області перетину зовнішньої політики, економічного курсу і зовнішньоекономічної діяльності держави, та є засобом реалізації її зовнішньої політики. Вона унікальна, бо використовує можливості традиційної дипломатії і бізнесу в досягненні одночасно зовнішньоекономічних і політичних цілей [6].

Економічна дипломатія не лише допомагає вирішити поточні завдання, а й впливає на характер оцінок віддалених економічних перспектив. Крім того, вона є потужним інструментом подолання конфліктогенності країн. Це антикризовий інструмент, тому що вона спрямована саме на економічні інтереси країни. Прикладом може бути введення економічних санкцій і реакція, що призводить до їх скасування, зменшення або збільшення [3].

Важливо, що статус економічної дипломатії в системі державної влади постійно підвищується, розширюються функції і поліпшується якість роботи, професійний рівень персоналу. На чолі подібних структур, як правило, знаходяться керівники, які мають багатий досвід дипломатичної роботи і господарського управління, добре розуміють цілі і завдання країни і її підприємців. Саме на дипломатів сьогодні покладена відповідальність за успішну реалізацію економічної стратегії держав. Адже вони ефективно відстоюють інтереси країни і її підприємців на глобальній економічній арені [4].

Вчені з економічної дипломатії зосереджуються на ролі дипломатичних суб'єктів, діяльності та інституціях, у яких вони працюють, прагнучи керувати економічною взаємозалежністю. Дипломати є ключовими гравцями у переговорах із встановлення ринкових правил та положень, поширення норм і культур у міжнародній економіці, просування та впровадження економічної політики, відстоювання державних та приватних економічних інтересів [1].

Економічна дипломатія сьогодні виступає найважливішим інструментом зміцнення міжнародної конкурентоспроможності держави, отримання конкурентних переваг на світовому ринку. Саме тому найбільшого розповсюдження набули активні форми економічної дипломатії, до складу яких входять політикодипломатична підтримка та лобіювання вітчизняного експорту, численні взаємопов'язані заходи, спрямовані на поліпшення умов доступу національних компаній на зарубіжні ринки, використання багатосторонніх і регіональних організацій для просування власних інтересів, цілеспрямований вплив на партнерів із застосуванням фінансових, ресурсних та інших засобів здійснення тиску [2]. Тобто посилюється роль державного регулювання у сфері зовнішньої торгівлі.

### **Література:**

1. Lee D. Hocking B. Economic Diplomacy. URL: <http://surl.li/alqeq>
2. Барановська В.М. Роль економічної дипломатії у ЗЕД країни // Економіка та держава, 2012. №2. С. 24-26. URL: <http://surl.li/akytx>
3. Грущинська Н.М. Економічна дипломатія як потужний інструмент подолання конфліктогенності країн // Економічний нобелівський вісник. 2016. № 1 (9). С. 85-90. URL: <http://surl.li/akytt>
4. Грущинська Н.М. Проблематика економічної дипломатії. URL: <http://surl.li/akytu>
5. Економічна дипломатія в сучасній системі міжнародних відносин. URL: <http://surl.li/akyua>
6. Савойский А.Г. Економічна дипломатія як феномен міжнародного життя. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/807>
7. Шаров О.М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія / О. М. Шаров ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ : НІСД, 2019. – 560 с. – Бібліогр.: с. 549-550. URL: <http://surl.li/viul>

# ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

## Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень



*Чабан Наталія Анатоліївна  
кандидат юридичних наук, інспектор  
сектору ювенальної превенції відділу  
превенції Печерського управління  
поліції Головного управління  
Національної поліції у м. Києві*

### ПРОБЛЕМИ НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ ЯК ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. В умовах розбудови в Україні правової держави, судова влада як складне і багатогранне явище, потребує комплексного підходу до її вивчення, а розвиток сильної і розгалуженої системи органів судової влади є обов'язковою умовою формування правої держави.

Еволюція судової влади в Україні пов'язана з процесами розвитку категорій «влада», «державність», «інститут права» в сучасному світовому співтоваристві [1-5, 7, 8]. Ці категорії є підставою для розгляду неупередженості судової влади. Доцільним є введення правової категорії «неупередженість судової влади» як основоположної характеристики судової влади.

Необхідність запровадження у науковий обіг правової категорії «неупередженості судової влади» обумовлюється наступними обставинами. По-перше, відправлення правосуддя (мається на увазі процесуальний аспект розгляду і вирішення підвідомчих суду проваджень) і організаційна структура органів судової влади, як явища є взаємообумовлювані і взаємовизначаємі. По-друге, урахування «неупередженості» при характеристиці судової влади дозволяє виділити це явище і ступінь його впливу на функціонування судової влади. По-третє, визначення правоохоронної і правозахисної функцій судової влади також пов'язано з необхідністю урахування неупередженості судової влади. По-четверте, «неупередженість» і «рівень неупередженості судової влади» доцільно розглядати в якості ознаки, що характеризує судову

владу і дозволяє формувати думку про розвиток даного правового явища як складового елемента судової влади в різних правових системах, міжнародно-правових актах, міжнародних стандартах.

2. Проаналізовані та акумульовані підходи науковців щодо визначення ознак судової влади, дають підстави стверджувати, що поняття «правосуддя» та «судова влада» близькі за змістом, але не тотожні. Судова влада – більш широке за змістом, системне поняття, що охоплює усі аспекти судових правовідносин.

Історичний аналіз джерел права дозволяє стверджувати, що основною метою існування неупередженої судової влади, в усіх її формах, є вирішення конфліктів у суспільстві, поряд із захистом і охороною прав і свобод людини.

Ідея неупередженості судової влади з урахуванням її багатогранного характеру, повинна самотійно виступати окремою гарантією захисту прав людини, що створює необхідні умови для постановлення об'єктивного, справедливого судового рішення.

Вихідною засадою у розумінні судової влади є поняття «державна влада». На основі цього, судова влада визначається як специфічна, незалежна, гілка державної влади, яка здійснюється уповноваженими на те державними органами – судами і призначенням якої є вирішення правових конфліктів у суспільстві із застосуванням спеціальних процедур.

Серед ознак судової влади, доцільно розрізняти правову (нормативну) групу ознак і владну групу ознак. У характеристиці судової влади доцільно виокремлювати організаційні та функціональні аспекти. Неупередженість відноситься до функціональних правових гарантій. Функціональну характеристику судової влади слід розглядати крізь призму різних понять – принципи, вимоги, умови, завдання та інших, що орієнтує на плюралістичність як наукового розуміння, так і нормативного закріплення неупередженості судової влади у національному законодавстві, міжнародному та європейському праві [2, 7, 8].

3. Загалом державна влада може розглядатися як спосіб управління суспільством з погляду спеціального державного механізму, що спирається на забезпечене державним примусом право. Особливе місце судової влади у загальній структурі державної влади прямо зумовлюється окремою функцією держави.

Забезпечення прав і свобод людини зумовлює сенс і зміст діяльності неупередженої судової влади. Діяльність неупередженого суду спрямована на досягнення справедливості. Саме в цьому проявляється сенс правосуддя, його значимість для суспільства.

Неупередженість суду по відношенню до сторін процесу є важливою гарантією забезпечення справедливого, об'єктивного, всебічного, а відповідно й законного розгляду та вирішення справи [1, 6]. Неупередженість є умовою справедливості і складовою частиною об'єктивності суду. З'ясовано, що на судову владу України домінуючий вплив чинить певне коло функцій держави. Функції судової влади похідні від функції держави, за своїм змістом вони базуються на функціях права і класифікуються на такі види: загальні, регулятивні, спеціальні.

4. Термін «неупередженість» як правове явище та наукова категорія, використовується у нормативних актах, науковій літературі, державних стандартах і може бути формальною, змістовною і процедурною категорією. Формальна неупередженість втілюється в принципі формальної рівності, що конкретизується у вимогах рівності перед законом, рівності перед судом. Змістовну неупередженість слід розуміти як морально-етичну категорію, як об'єктивну поведінку судді по відношенню до сторін провадження. Процедурна неупередженість виражається у неухильному дотриманні процесуальних правил, що спрямовані на забезпечення справедливості результату тієї чи іншої дії. Неупередженість виконує координуючу роль в системі інших гарантій, і є гарантією ефективного здійснення суддівської діяльності, а отже, гарантією забезпечення прав і свобод людини.

5. Міжнародно-правові стандарти неупередженої судової влади – є системою основоположних норм та принципів міжнародного права, закріплених у міжнародно-правових актах, які характеризують правову сутність неупередженості суду, суддів та визначають вимоги щодо них та їх повноважень.

Основні причини прийняття міжнародно-правових стандартів неупередженої судової влади, статусу суддів, нормативно закріплені у міжнародно-правових актах, зокрема, у преамбулах до них. До основних з них належать: створення різних умов для забезпечення справедливості (Статут ООН, 1945 р.), необхідність реалізації права кожної особи на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним, безстороннім судом (Міжнародний пакт про громадянські і

політичні права, 1966 р.), необхідність забезпечити допомогу державам-членам у вирішенні завдань забезпечення незалежності суддів з тим, щоб посилити верховенство права у демократичних державах (Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», 1994 р.), необхідність того, щоб положення, спрямовані на забезпечення найкращих гарантій компетентності, незалежності та неупередженості суддів, були визначені в офіційному документі для усіх держав (Європейська хартія про статус суддів, 1998 р.).

Реалізація міжнародно-правових стандартів неупередженої судової влади і статусу суддів, в процесі судової реформи в Україні, забезпечить вирішення проблемних питань щодо покращення доступності до правосуддя, зміцнення незалежності, приведення системи правосуддя у відповідність до потреб суспільства, і як наслідок, забезпечить здійснення правосуддя компетентним, справедливим та незалежним і неупередженим судом.

#### **Література:**

1. Винокурова Л. В. Судова влада як правовий механізм захисту та реалізації прав громадян. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 2. С. 31-37.
2. Гриценко І. С., Погорецький М. А. Судова влада в Україні: до визначення поняття. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 23-27.
3. Карпечкін П. Ф. Судова влада на сучасному етапі. *Вісник прокуратури*. 2003. № 3 (23). С. 56-57.
4. Сіда Ю. С. Судова влада в умовах трансформації українського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2005. 20 с.
5. Смородинський В. С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків: НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. 2001. 187 с.
6. Стефанюк В. Судова влада як основна юридична гарантія захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Право України*. 2001. № 1. С. 15-18.
7. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку: монографія / В. С. Бігун, І. Й. Бойко, Т. І. Бондарук та ін. За ред. І. Б. Усенка. Київ: Наукова думка, 2014. 503 с.
8. Судова влада: монографія / І. Є. Марочкін та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. Харків: Право, 2015. 792 с.

**Конституційне право. Конституційне процесуальне  
право. Міжнародне право**

*Maksurov Alexey Anatolevich  
PhD in Law, Professor, Kiev National  
University named after  
Taras Shevchenko*

**COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE AUTHORITIES OF  
THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN AN EMERGENCY SITUATION**

Coordination of the activities of the authorities of the Republic of Moldova in an emergency situation is a rather complex mechanism of legal regulation. Its foundations are laid down in constitutional legislation, and then are reflected in laws and by-laws.

First of all, the legal doctrine of Moldova presupposes the existence of three special legal regimes: state of emergency, state of siege and martial law. According to paragraphs 1 and 2 of Article 21 of the Constitutional Law of the Republic of Moldova No. 212 of 24.06.2004 "On the regimes of emergency, siege and martial law" [1], when declaring a state of emergency in connection with the threat or occurrence of emergency situations of natural, man-made or socially- biological nature, which necessitates the prevention, reduction and elimination of their consequences, planning, organization and coordination of activities to take the necessary measures are entrusted to the Commission for Emergency Situations of the Republic of Moldova, and coordination of the implementation of appropriate measures - to the Civil Protection and Emergency Situations Service. When a state of emergency is declared in a certain territory, this territory is managed by the Commission on Emergency Situations of the relevant local public administration body, acting under the leadership of the Commission on Emergency Situations of the Republic of Moldova. Coordination of the implementation of the relevant measures is entrusted to the Ministry of Internal Affairs and the Information and Security Service of the Republic of Moldova.

Paragraphs 1 and 2 of Article 30 of the Law provide that, when a state of siege is declared, for the purpose of planning, organizing and coordinating

activities for the defense of the country and ensuring the security of the State, on the basis of a decree of the President of the Republic of Moldova, the Supreme Security Council is transformed into the Supreme Defense Council. By virtue of paragraph 1 of Article 31 of the Law, for the purpose of planning, organizing and coordinating local defense activities, territorial defense councils are established in administrative-territorial units of the second level, an autonomous territorial entity with a special legal status. However, the Government also exercises anti-crisis powers on the basis of article 36 of the Law. The correlation of "ordinary" and extraordinary powers is fixed in presidential decrees, for example, in the Decree of the President of the Republic of Moldova No. 331 dated 08.10.1997 "On approval of the Regulations on the Supreme Security Council" [2].

An analysis of the legislation of the Republic of Moldova shows that most internal changes occur within the framework of two types of relations within public authorities. The first type is organizational relations built on subordination. The second type should include communications based on the principle of coordination (subject-subject, object-object communication).

#### **Literature:**

1. Constitutional Law of the Republic of Moldova No. 212 of 24.06.2004 "On the regimes of emergency, siege and martial law" // <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=312211&lang=2>
2. Decree of the President of the Republic of Moldova No. 331 of 08.10.1997 "On approval of the Regulations on the Supreme Security Council" // <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=290266&lang=2>



**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**



*Голобородько Наталія  
Володимирівна, викладач юридичних  
дисциплін першої категорії,  
Таращанського технічного та  
економіко-правового фахового  
коледжу*

**СУЧАСНІ ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ ОПІКИ В УКРАЇНІ**

Сімейний кодекс України закріпив положення, які містяться в Декларації прав дитини, прийнятої 20.11.1959 р., щодо охорони прав дитини. У ст. 10 закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. передбачено, що: «Держава через органи опіки та піклування у порядку, встановленому законодавством, надає дитині та особам, які піклуються про неї, необхідну допомогу у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною, передачі інформації про ці випадки.» Правове регулювання опіки за чинним законодавством України динамічно розвивається. Так, по-перше, воно збагатилося положеннями фактично усіх основних міжнародно-правових актів з питань захисту прав дітей. По-друге, правові норми Сімейного кодексу України з питань опіки системно узгоджені з відповідними положеннями Цивільного кодексу України. Так, ст. 55 ЦК України встановлено «опіка встановлюються з метою забезпечення особистих немайнових і майнових прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх осіб, а також повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати обов'язки» [1]. Тим часом зміни, що відбулися у цивільному та сімейному законодавстві, зумовлюють потребу в реформуванні інституту опіки. Змінилося уявлення про місце сімейного та цивільного права в системі права, почастишало застосування нетипових договорів, проявляється тенденція до розширення сфери участі держави у цивільних

правовідносинах [1]. Механізм правового регулювання опіки зумовлений тим, що у правовій доктрині опіка розглядається переважно як комплексний інститут сімейного та цивільного права. Включення норм про опіку та піклування до ЦК України повністю відповідає загальній концепції ЦК як кодексу приватного права. Водночас в СК України міститься гл. 19 «Опіка та піклування над дітьми», яка регулює опіку над дітьми як правову форму влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. При цьому норми ЦК України застосовуються до опіки щодо дітей, відповідно до ст. 8 СК України про застосування дорегулювання сімейних відносин ЦК України. Л. Ю. Михеева досліджує опіку у кількох аспектах: як вид соціального піклування, як систему правовідносин і як інститут законодавства. Опіка як вид соціального піклування являє собою універсальну форму індивідуального тимчасового влаштування, яка: 1) регулюється нормами різної галузевої належності; 2) призначена для заповнення відсутньої дієздатності підопічної особи, а також у необхідних випадках для забезпечення інших її інтересів (наприклад, додаткова мета опіки над дітьми - їх виховання); 3) полягає у виконанні опікуном юридичних або (і) фактичних дій в інтересах підопічного; 4) виконує загальнодержавні завдання, тому її встановлення і належне здійснення повинні забезпечуватися організаційною та контрольною діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування [2].

Питання про правову природу опіки над неповнолітніми вважається спірним, оскільки поняття опіки належить до комплексних, бо з одного боку, це спосіб поповнення дієздатності дитини, з іншого – своєрідний інститут представництва, без якого фактично неможливо захищати права та інтереси неповнолітніх дітей. Перед інститутом опіки стоять завдання забезпечення: встановлення опіки над дітьми, які цього потребують; захисту прав та інтересів дітей, які перебувають під опікою; мінімального рівня забезпечення життя дітей, які перебувають під опікою; державної підтримки громадян, які виконують обов'язки; виконання органами опіки покладених на них функцій.

Діти, які перебувають під опікою, мають особливе правове становище як учасники цивільних та сімейних правовідносин. Втрата батьківського піклування з тієї чи іншої причини є підставою для набуття дітьми додаткового комплексу прав не тільки в сімейних, а й в інших

правовідносинах. Ці обставини дають змогу стверджувати про самотійний характер і специфіку правовідносин з виховання дітей, які перебувають під опікою. Погоджуюся з С. Є. Морозовою, яка вважає за необхідне доповнити ст. 4 СК України «Дитина має право жити і виховуватись в сім'ї. За відсутності батьків, при позбавленні їх батьківських прав і в інших випадках втрати батьківського піклування, право дитини на виховання в сім'ї забезпечується органом опіки та піклування. Вилучення дитини з кровної сім'ї і передання її на постійне виховання в іншу сім'ю є виключною мірою і має застосовуватись лише у випадках, коли проживання дитини у кровній сім'ї шкодить її інтересам» [2]. Т. О. Урумова зазначає, що основною метою вдосконалення традиційної системи влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків, є забезпечення інтересів дитини та особи, яка взяла її на виховання [1]. У сфері правового регулювання відносин опіки сьогодні існують істотні недоліки: не розроблені теоретичні положення стосовно механізму правового регулювання у цій сфері; не визначений в належний спосіб понятійний апарат; у чинних правових актах недостатньо чітко розмежована компетенція органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо здійснення опіки; фактично не передбачається участь громадськості у виконанні завдань опіки; відсутня чіткість у визначенні правового статусу підопічних тощо [3]. Для подолання виявлених недоліків, необхідно прийняти спеціальний закон про опіку в Україні з визначенням відповідного понятійного апарата цієї сфери; деталізувати правове регулювання опіки щодо застосування відповідальності за правопорушення у цій сфері; визначити правові форми залучення суспільно-політичних організацій до виконання завдань опіки. Реалізація цих пропозицій сприяла б подальшому удосконаленню правового регулювання відносин у сфері опіки.

### **Література:**

1. Дутко А. О. Опіка (піклування) над дітьми як вид соціального піклування / А. О. Дутко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2015. - № 813. - С. 319-323.
2. Морозова С. Є. Правове регулювання опіки та піклування за цивільним законодавством України: автореф. дис. канд. юрид. наук.: спец. 12.00.03 / С. Є. Морозова. - К.: Національна академія наук України, 2011. –

20 с.

3. Чорна Ж. Л. Окремі питання встановлення опіки над фізичними особами / Ж. Л. Чорна // Університетські наукові записки. - 2011. - № 2. - С. 120-125.

*Пальченко Алла Анатоліївна  
старший викладач кафедри  
Морського права, Одеського  
національного морського  
університету*

### **АНАЛІЗ, СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ МОРСЬКОГО КРУЇЗУ**

Договір морського круїзу є різновидом договору морського перевезення пасажирів. Морський круїз – це морська подорож пасажирів з метою відпочинку, що здійснюється, як правило, по замкнутому колу на одному й тому ж судні.

Морські круїзи поділяються на внутрішні (між портами однієї держави) та міжнародні (між портами різних держав). Основними видами міжнародних морських круїзів є кільцеві (із заходом у 7 – 12 портів), в одному напрямку (наприклад, навколо Європи, навколо Скандинавії), кругосвітні і міжконтинентальні.

Закріплення договору морського круїзу в законодавстві на національному рівні знайшло своє відображення, зокрема, у законодавстві Франції та Мадагаскару. В Італії, Бельгії, Швеції, Швейцарії, ФРН, Фінляндії на відносини, що виникають у зв'язку із здійсненням морських круїзів, поширюються правила цивільних кодексів та законів про захист прав споживачів. У країнах колишнього Радянського Союзу до проблеми законодавчого закріплення договору морського круїзу підходять по-різному. Відносини між організатором морського круїзу і учасником морського круїзу оформляються, як правило, договором морського круїзу або договором на надання туристських послуг.

В Україні протягом 1993-1995 років проводилась розробка та в подальшому прийняття Закону України «Про туризм». Який виділив стратегічну лінію розвитку туристичної сфери. Відповідно до цього закону, туризм- це тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових або інших цілях.

Правові відносини, які виникають при оформленні морських круїзів, не збігаються із звичайними договірними відносинами з перевезення пасажирів і багажу, відрізняючись від них суб'єктивним складом і колом обов'язків сторін, включаючи суб'єкти й обсяг. Основними відмінностями є такі: сутність морського перевезення зводиться до переміщення пасажирів з одного пункту в інший, сутністю договору морського круїзу є морська подорож і відпочинок.

Морський круїз – спеціально організована колективна морська подорож за певною програмою з наданням його учасникам широкого комплексу послуг (побутового та екскурсійного обслуговування, харчування, культурно-масових розваг, інших послуг, що надаються в залежності від цілей морського круїзу). Така подорож здійснюється зазвичай по замкнутому колу та поїздками з портів во внутрішні райони країн. Такі властивості морського круїзу, як спеціальна організація колективної морської подорожі і заздалегідь обумовлений комплекс послуг, якими користуються учасники морського круїзу, дозволяють відмежувати морський круїз не тільки від перевезення морем індивідуальних пасажирів, але й від організованих груп пасажирів.

Договір морського круїзу є одним із видів туристських договорів відповідно до Міжнародної конвенції щодо контракту на подорожування. За договором морського круїзу туристу (у нашому випадку учаснику морського круїзу) надаються послуги, що підпадають під визначення туристської послуги. Такі послуги задовольняють потребу учасника морського круїзу у подорожі, відпочинку або екскурсії.

У зв'язку із цим законодавство, яке поширює свою дію на туристські договори, має застосовуватися і до договору морського круїзу. Проте договір на надання туристських послуг не враховує всієї специфіки морського круїзу. Тому при реалізації сторонами такого договору своїх прав та при виконанні ними своїх обов'язків виникає багато питань. Такий договір є консенсуальним, двостороннім, оплатним та публічним.

Головною відмінністю морського круїзу від туристської подорожі є значущість перевезення для туриста та учасника морського круїзу. Перевезення учасників морського круїзу є істотною умовою договору морського круїзу. Перевезення в інших подорожах – не морських – для туриста не має істотного значення. Для учасника морського круїзу вибір маршруту морського круїзу є визначальним. У морському круїзі додаткові послуги, як правило, включено до вартості морського круїзу. Учасникам морського круїзу не надаються послуги готелів, тому що учасники морського круїзу постійно проживають на борту судна. У морському

круїзі тип номерів (кают) та їх розміщення на круїзному судні обумовлені заздалегідь (наприклад, зазначається тип, клас каюти, палуба, місце розташування на судні), і надання інших номерів (кают), відмінних від зазначених у договорі, може розглядатися як порушення правил надання послуг. Надання додаткових туристських послуг туристу, наприклад, із користування спортивними приміщеннями, узгоджується додатково. Додаткові послуги, як правило, до ціни туристських послуг подорожі не входять.

Організатор морського круїзу несе відповідальність за те, що учаснику морського круїзу не були надані ті чи інші послуги, які були обумовлені у договорі з ним.

У сфері організації морських круїзів можна виділити дві групи договірних відносин: перша – договори, які укладаються учасниками морського круїзу з організаторами морського круїзу, другий – договори між організаторами морського круїзу та перевізником.

Договорами, які укладаються між організаторами морського круїзу та перевізником, зазвичай є тайм-чартери. В 1967 р. Інститутом судових брокерів у Лондоні була прийнята проформа «Інчарпасс» (Incharpass), яка є різновидом тайм-чартеру, і яка використовується при фрахтуванні пасажирських суден у тайм-чартер.

Предметом договору морського круїзу є комплекс послуг, вплив яких на учасника круїзу здійснюється за обов'язкової присутності останнього у місці її споживання.

Кожен із суб'єктів договору морського круїзу має майновий інтерес, тобто володіє правом на отримання зустрічного задоволення: учасник круїзу отримує узгоджене обслуговування, організатор круїзу визначену договором грошову суму.

У договорі морського круїзу має бути відображена специфіка цього виду договору і тому при використанні різних форм договору морського круїзу необхідно слідкувати за тим, щоб до тексту договору морського круїзу включалися права та обов'язки учасників морського круїзу, які законодавчо не суперечать установленим правам і обов'язкам.

Будь-який договір морського круїзу має містити: назву та адресу організатора морського круїзу, ім'я і дані учасника морського круїзу, місце і дату початку та закінчення морського круїзу; відомості про морського перевізника і про судно, на якому має перевозитися учасник морського круїзу; інформацію про послуги, які надаються, та їх вартість, про загальну вартість послуг, передбачених договором або спеціальними програмами, права та обов'язки сторін, підстави відповідальності сторін;

підстави розірвання та зміни договору морського круїзу; реквізити та підписи сторін.

Проводячи аналіз законодавства у сфері регулювання туристської діяльності та у сфері надання туристських послуг, а також огляд судової та арбітражної практики у справах про захист прав споживачів дозволив виявити, що організатор морського круїзу несе відповідальність за надання учаснику морського круїзу неналежної інформації про послуги; за порушення термінів проведення круїзу; за недоліки у виконаній роботі (послузі); за заподіяння шкоди життю та здоров'ю; за не оформлення на учасника круїзу страхового поліса.

Необхідно відмітити, що відповідальність організатора морського круїзу має настати й у разі неподання учаснику морського круїзу, зокрема такої інформації: про оформлення візи (якщо обов'язок оформлення лежить на туристі), про порядок проходження митного та прикордонного контролю, про правила заповнення митної декларації; правила ввезення, вивезення валюти; про обов'язкову вакцинацію, терміни її проведення та оформлення міжнародного сертифікату про вакцинацію (коли це потрібно).

### **Література:**

1. Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 р. та Протоколи 1976 та 1990 рр. до цієї конвенції, Поправки до Афінської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 2002 р. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_094#Text /](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_094#Text/)
2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВРУ. – 1995. – № 47. – Ст. 349.
3. Кузнецов С.О. Морське право: підруч. / С.О. Кузнецов, Л.І. Пашковська; НУ «ОЮА». –Одеса: Фенікс, 2012. – 236 с.
4. Шемякін О.М. Міжнародне приватне морське право. – О. :ЛАТСТАР, 2000. – 272 с.
5. Пассажи́рский чартер "INCHARPASS": Учебно-методическое пособие / Сост. Е.В. Додин, С.А. Кузнецов // Библиотека журнала "Торговое мореплавание" (Серия: Рабочие тетради).- 1999. - №14/IV.
6. Правила морской перевозки пассажиров: Учебно-методическое пособие / Сост. Е.В. Додин, С.А. Кузнецов // Библиотека журнала "Торговое мореплавание" (Серия: Рабочие тетради). - 1999. - №15/IV.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.  
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче  
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура  
та адвокатура**



*Іванченко Олександра Юріївна  
студентка IV курсу, Таращанського  
технічного та економіко-правового  
фахового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько  
Наталія Володимирівна, викладач  
юридичних дисциплін першої  
категорії, Таращанського технічного  
та економіко-правового фахового  
коледжу*

**ОБ'ЄКТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТА КРИМІНАЛЬНОГО  
ПРАВОПОРУШЕННЯ НАРУГИ НАД ДЕРЖАВНИМИ  
СИМВОЛАМИ**

Невід'ємною належністю кожної держави є державний герб, прапор і гімн, які уособлюють символи її суверенітету. Державні символи представляють державу, ідентифікують її з-поміж інших країн, у них закладено глибокий зміст, пов'язаний з історією та сучасністю держави, ментальністю її народу, в них символічно відображено національну ідею. Будь-яка неповага, виявлена щодо них, розглядається як свідомо ганебна дія, спрямована на адресу цієї держави, що суперечить міжнародному праву [2]. Окремі питання кримінальної відповідальності за наругу над державними символами знайшли відображення у працях Н.О. Гуторової, С.Ф. Денисова, О.О. Кашкарова, В.В. Налуцишина, О.М. Омельчука, М.І. Хавронюка, С.С. Яценка та ін. Міжнародно-правові аспекти відповідальності за такі дії досліджували М.А. Баймуратов, В.А. Василенко, Р.А. Каламкарян, Ю.М. Колосов, І.І. Лукашук, Г.І. Тункін. Об'єктом даного кримінального правопорушення є авторитет української держави, який підривається у разі посягання на державні символи як України, так і іноземної держави [2].



Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 338, є державні символи України – Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України [1]. Порядок використання державних символів України регламентується Указом Президента України «Питання щодо використання державних символів України» [3]. Наруга над іншого роду емблемами і прапорами не утворює даного кримінального правопорушення. Для кваліфікації за ч. 1 ст. 338 КК не має значення, встановлені чи підняті Герб або Прапор, виконується Гімн України чи ні [2, 3]. Предметом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 338, є офіційно встановлені або підняті державний прапор і державний герб будь-якої іншої держави [3]. До предмета цього кримінального правопорушення не належать: а) прапори і герби, які не є символами іноземних держав; б) прапори і герби міжнародних організацій; в) прапори і герби іноземних держав, які не були офіційно встановлені або підняті. Офіційно встановленим або піднятим вважається прапор (герб), який піднято (встановлено) на території посольства чи консульства або у зв'язку з візитом делегації іноземної держави у місці її зустрічі тощо. Знищення чи пошкодження прапора (герба), який не був офіційно піднятий (встановлений), інша публічна наруга над ними або над прапором (гербом) міжнародної організації, якщо це було поєднано з порушенням громадського порядку і супроводжувалось особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, можуть бути кваліфіковані за ст. 296 КК України, як хуліганство [3]. Не можна розцінювати як публічну наругу над прапором іноземної держави дії, пов'язані з його спаленням, скажімо, біля резиденції дипломатичного представництва або міжнародної організації, якщо такий прапор особа принесла із собою. Вони підлягають кваліфікації лише за ст. 296 КК України у разі, коли було наявне порушення громадського порядку, що супроводжувалось особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом [3].

### Література:

1. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С.С. Яценко. – 4-е вид., перероб. і доп. – К. : А.С.К., 2005.– 848 с.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. – (2-е вид., перероб. та доп.) – К. : Дакор, 2008. – 1428 с.
3. Напиральська В.І. «Кримінальна відповідальність за наругу над державними символами: міжнародно-правовий аспект» - Електронний ресурс- режим доступу - <http://pravoznavec.com.ua/period/article/11452/%C2>

## **Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право**



*Бену Аліна В'ячеславівна  
студентка групи ОПБ-19-1 3-го курсу,  
Навчально-науковий інститут  
економіки, оподаткування та  
митної справи Університету  
державної фіскальної служби  
України*

*Науковий керівник: Сластьоненко  
Оксана Олександрівна, кандидат  
юридичних наук, старший науковий  
співробітник, доцент, доцент  
кафедри фінансового права  
Університету державної фіскальної  
служби України*

### **МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ**

Для того, щоб якісно забезпечити реалізацію державної митної політики та здійснювати митну справу в Україні митні органи повинні проводити ефективний митний контроль. У своїх працях проведення митного контролю досліджували такі вітчизняні вчені як А. Берзан, О. Грачов, М. Каленський, Є. Корнієнко, М. Разумєя, Я. Прокопенко, О. Цибулько О. Федотов, Н. Єсипчук, Т. Єдинак, В. Єдинак та інші. Однак, на сучасному етапі цей напрям потребує додаткових досліджень.

Митний контроль виступає як сукупність заходів, які виконують митні органи у межах своєї компетенції з метою забезпечення дотримання норми митного законодавства, положень міжнародних договорів. Іншими словами, згідно Закону України «Про державний кордон України» митний контроль – це здійснення органами Державної митної служби України спеціальний дій, спрямованих на дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод України та

правил, які регулюють порядок ввезення, вивезення чи транзиту вантажів, транспортних засобів, валюти [2].

Суб'єктами митного контролю виступають органи Державної митної служби України, які реалізують державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні митного законодавства.

Згідно статті 318 Митного кодексу України митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України [1]. Вони перебувають під митним контролем з початку і до завершення самого митного контролю відповідно до митного режиму та здійснюються цілодобово.

Митним законодавством виконуються особливі процедури митного контролю, які використовуються спеціально при здійсненні митного контролю, а також операції, які застосовуються для переміщуваних через митний кордон України товарів і транспортних засобів. До них відносяться: звільнення від окремих форм митного контролю, звільнення від митного огляду, спрощений митний контроль, митний контроль після пропуску товарів і транспортних засобів [3, с.78].

Отже, з усього, що було викладено вище можна дійти висновку, що процедура митного контролю полягає у проведенні контролю за дотриманням законності, повноти й достовірності відображення зовнішньоекономічних операцій у системі бухгалтерського обліку і звітності суб'єктів ЗЕД, правильності нарахування та своєчасності сплати митних податків і платежів що пов'язано з переміщенням через митний кордон України товарів та транспортних засобів комерційного призначення.

### **Література:**

1. Митний кодекс України : чинне законод. із змін. та допов. станом на 5 січня 2015 р.(офіц.текст). К.: Вид. дім «ПАЛИВОДА А. В.» 2015. 368 с.
2. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 №1777-ХІІ Дата оновлення: 05.08.2021. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1777-12> (дата звернення: 26.10.2021).
3. Базиліук І.О. Форми та методи експортного контролю. Митна справа №1(79), 2012. С.74-81.

*Мацько Віта Андріївна  
кандидат юридичних наук, науковий  
співробітник науково-дослідної  
лабораторії проблем правового та  
організаційного забезпечення  
діяльності Міністерства  
Державного науково-дослідного  
інституту Міністерства  
внутрішніх справ України, м. Київ*

## **ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЮ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Національна поліція України (надалі – НПУ) є центральним органом виконавчої влади, завданнями якої є забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності [1], зокрема корупційної [2]. Крім того, поліцейські є суб'єктами на яких поширюються антикорупційні обмеження та заборони, тому при виконанні службових обов'язків вони повинні неухильно дотримуватись норм антикорупційного законодавства. Виходячи з вищевикладеного, повноваження поліцейських, відповідно до антикорупційного законодавства, мають подвійний характер, а отже, службові повноваження працівників можуть перетинатися з їх приватними інтересами, що в свою чергу призводить до конфлікту інтересів.

З метою запобігання виникненню конфлікту інтересів законодавцем було закріплено низку антикорупційних обмежень та заборон. Зокрема до таких обмежень та заборон, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (надалі – Закон України № 1700-VII), відносяться: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (ст. 22); обмеження щодо одержання подарунків (ст. 23); запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними (ст. 24); обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 25); обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави,

місцевого самоврядування (ст. 26); обмеження спільної роботи близьких осіб (ст. 27) [2].

Низка вищеперерахованих антикорупційних обмежень та заборон, досить подібні з антикорупційними заходами, які застосовуються у зарубіжних країнах, зокрема країн-членів Євросоюзу. Л. Дешко зазначає, що можливість обмеження основних прав і свобод людини державою передбачено у всіх міжнародно-правових актах, що регламентують права людини й основоположні свободи [3]. Виходячи з цього, можемо сказати, що закріплені у чинному антикорупційному законодавстві України заборони та обмеження мають міжнародний характер.

Запровадження вказаних засобів у вітчизняному законодавстві, мають за мету мінімізувати або усунути передумови, які сприяють поліцейським до зловживання владою або службовим становищем. Враховуючи зміст антикорупційних заборон та обмежень, можна зробити висновок, що вони мають скоріше загальний характер. Схожої думки дотримується і В. Луговий, адже автор зазначає, що заборони в механізмі реалізації антикорупційних засобів в діяльності поліцейських носять переважно загальний характер, вони є обов'язковими для всіх осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, незалежно від сфери публічного управління, тому такий стан речей не можна в повній мірі визнати задовільним [4, с. 70]. На думку автора, для врегулювання такої ситуації необхідним є розвиток нових, більш конкретних форм обмежень і заборон, що будуть стосуватись сфери поліцейської діяльності, а також враховувати корупційні ризики, які властиві саме діяльності органів НПУ [4, с. 70]. В такому разі вважаємо за необхідне погодитися з думкою В. Лугового, який вважає, що при застосуванні до поліцейських антикорупційних заборон та обмежень необхідно враховувати специфічні умови проходження служби в Національній поліції України.

Якщо говорити про відповідальність, яка настає у разі порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, то такі правопорушення пов'язані з корупцією. У ст. 65<sup>-1</sup> Закону України № 1700-VII зазначено, що за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, на яких поширюється дія цього Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Враховуючи, що поліцейські є суб'єктами на яких, як ми говорили раніше, поширюються норми антикорупційного законодавства, вони також притягуються до визначеної Законом України № 1700-VII відповідальності.

Так, кримінальна відповідальність за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів для поліцейських настає за наявності ознак таких корупційних злочинів, які передбачені ст. 364 та ст. 368 Кримінального кодексу України за зловживання службовим становищем та за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Адміністративна відповідальність для поліцейський передбачена ст. 172<sup>7</sup> Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема за: неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів; вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів [5].

Цивільно-правова відповідальність настає за вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів (відшкодування матеріальної та/або моральної шкоди відповідно до Цивільного кодексу України).

Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності та види дисциплінарних стягнень установлені для поліцейських – Дисциплінарним статутом Національної поліції України. Вказана відповідальність настає за: неповідомлення про потенційний конфлікт інтересів; неповідомлення про реальний конфлікт інтересів та/або вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів, за умови, що судом на особу не накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності (застосовується обов'язково) [2].

Крім Дисциплінарного статуту НПУ дисциплінарну відповідальність поліцейські несуть відповідно до спеціального законодавства, зокрема Закону України «Про Національну поліцію». Так ст. 61 вказаного Закону, передбачено, що поліцейський підлягає звільненню: у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі (тобто в разі виникнення конфлікту інтересів); у разі, коли поліцейського притягнуто до відповідальності за

вчинення адміністративного або кримінального правопорушення пов'язаного з корупцією [1].

Отже, відповідальність за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів працівниками поліції, як суб'єктів на яких поширюються антикорупційні обмеження та заборони, регулюється антикорупційним законодавством та нормами, які визначені в спеціальних законах та підзаконних нормативно-правових актах. Проте, враховуючи загальний характер вказаних антикорупційних засобів, вважаємо за доцільне в Законі України «Про Національну поліцію» визначити відповідальність за правопорушення пов'язані з виникненням конфлікту інтересів з урахуванням специфічних умов проходження служби в НПУ.

### **Література:**

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення : 20.10.2021).
3. Дешко Л.М. Втілення принципу правової визначеності у правотворчу та правозастосовчу практику при обмеженні права на судовий захист. URL : [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/Pchdu/2012\\_2/029.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pchdu/2012_2/029.pdf) (дата звернення: 20.10.2021).
4. Луговий В.О. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими : дис. канд. юрид. наук. : 12.00.07. Київ, 2019. 281 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

*Сластьоненко Оксана Олександрівна  
кандидат юридичних наук, доцент,  
старший науковий співробітник,  
доцент кафедри фінансового права,  
Університет державної фіскальної  
служби України*

*Яковчук Альона Віталіївна  
студентка 3 курсу, Навчально-  
науковий інститут економіки,  
оподаткування та митної справи,  
Університет державної фіскальної  
служби України*

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ**

Одним з ключових інститутів у сфері митної справи в Україні є митні режими. Відповідно до Митного кодексу (стаття 4, пункт 25) «митні режими – це комплекс взаємопов’язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення» [1].

Питання інституту митних режимів висвітлено у працях багатьох науковців, таких як М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломоєць, В. Колпакова, Б. Кормича, Р. Лемехи, М. Мельника, І. Міщенко, Д. Приймаченка, О. Чуприни та інших.

Так, на думку І. Міщенко, інститут митного режиму в системі митного права України є одним із ключових, адже кожен суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності при переміщенні товару через митний кордон зіштовхується із необхідністю декларувати свій товар, обравши найбільш сприятливий митний режим, зважаючи на мету переміщення товару через митний кордон. Ефективність здійснення зовнішньоекономічної операції залежить від правильності вибору митного режиму [2, с. 75].



Відповідно до Митного кодексу на території України діють 14 митних режимів [1].

Можна виокремити головні характеристики, які властиві всім митним режимам: метою встановлення митного режиму є застосування законодавства в сфері митної справи; митний режим діє щодо конкретного об'єкту – товару; задоволення потреб громадян і підприємств у переміщенні товарів через митний кордон є головним функціональним призначенням митного режиму; кожен митний режим застосовується у типовій ситуації, обумовленій метою переміщення через митний кордон; строк дії митного режиму, як правило, закінчується із досягненням мети переміщення товару через митний кордон [3, с. 90].

Митні режими мають свої принципи правового регулювання. До загальноправових можна віднести: верховенства права, законності, правової визначеності, рівності всіх перед законом, гласності тощо. До спеціальних принципів: принцип сприяння розвитку міжнародної торгівлі; захисту національних інтересів та безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності; принцип диспозитивності обрання митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності; принцип доступності адміністративних послуг, які надаються органами публічної адміністрації (реалізація принципу «єдиного вікна» в роботі органів і посадових осіб Державної митної служби України) тощо [4, с. 135].

Розглядаючи питання правового регулювання митних режимів, необхідно звернути увагу на таке поняття, як митна процедура. Відповідно до Митного кодексу (стаття 4, пункт 25) «митна процедура – зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання» [1]. Метою застосування митної процедури є вирішення питання про можливість переміщення товару через митний кордон чи розпорядження ним відповідно до обраного митного режиму. Митна процедура складається з окремих митних формальностей, набір яких залежить від обставин переміщення (митного режиму, виду товару, переміщуваного через митний кордон, засобу і способу переміщення тощо), сама ж структура митної процедури може суттєво змінюватись.

Відповідно до ч. 1 ст. 71 МК України декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, визначеному МК України. Однак, необхідно

враховувати, що при виборі митного режиму потрібно визначити час перебування товару під митним режимом, статус товару, невиконання або неповне виконання умов розміщення товару у даній митній режим, його призначення, номенклатуру, сферу застосування або використання [1].

Митне оформлення товару є організаційно-правовою категорією, що має досить складну внутрішню побудову. Її структурні елементи (етапи) охоплюють: подання митної декларації, її прийом, оформлення митної декларації, додаткові (факультативні) операції, завершення митного оформлення. Перший етап реалізується активними діями декларанта, інші – шляхом здійснення митними органами митних формальностей, таких як, взяття проб (зразків) товарів, проведення митної експертизи, застосування спеціальних засобів митного контролю, проведення зустрічної перевірки.

На думку науковців, дослідження правових засад митних режимів в Україні забезпечить удосконалення національного законодавства та юридичної практики в сфері митної справи загалом та в частині правового регулювання митних режимів зокрема [5, с. 43]

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що основні правові засади регулювання митних режимів в Україні вже сформовані та визначені в Конституції України, Митному кодексі України, міжнародних нормативно-правових актах, які стосуються реалізації державної митної політики та ратифіковані Верховною радою України, в законах України та інших нормативно-правових актах, які забезпечують правове регулювання митної справи. Однак, враховуючи, що митні режими є важливим інститутом у сфері митної справи, оскільки забезпечують порядок при переміщенні товарів через митний кордон, то вважаємо за необхідне особливу увагу приділити удосконаленню правового регулювання митних режимів в Україні. Організацію переміщення товарів через митний кордон здійснюють за допомогою митної процедури. Це є правозастосовною діяльністю митних органів та складається з окремих митних формальностей, які визначаються обставинами переміщення товару через митний кордон. Тому, з метою удосконалення правового регулювання митних режимів в Україні необхідно привести у відповідність до міжнародних стандартів наше національне законодавство у сфері правового регулювання митних режимів шляхом аналізу постанов Верховного Суду України в сфері

митної справи та враховуючи необхідність інтеграцію України до Європейського Союзу.

#### **Література:**

1. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>. (дата звернення: 13.10.2021).
2. Міщенко І. Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 73–77.
3. Кормич Б.А. Митні режими як інститут митного права. *Митна справа*. 2013. №6(90). С. 86-92.
4. Чуприна О.В. Класифікація митних режимів у юридичній науці та законодавстві. *Право та інновації*. 2015 № 2(10). С. 133-139.
5. Лемеха Р. І. Правові засади митних режимів в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3(32). 2020. С. 41-48



*Зигрій Ольга Володимирівна  
кандидат економічних наук, доцент  
кафедри цивільного права та процесу,  
Західноукраїнський національний  
університет*

*Ціцюра Ольга Іванівна  
студентка III курсу юридичного  
факультету, Західноукраїнський  
національний університет*

### ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Останні роки в Україні розвивається модернізація сфери екології, так як приймаються закони, які переймають найефективніші світові напрямки розвитку і збереження екологічної ситуації, вносяться зміни в нормативні акти щодо розвитку та охорони навколишнього середовища. Проте, потрібно пам'ятати, що окрім державного регулювання, пріоритетним завданням кожного з нас, є розуміння відповідальності за стан довкілля та природних ресурсів, які ми залишимо нащадкам.

Важливість та значущість питання, які стосуються щодо охорони та захисту природного середовища обумовлюються тим, що саме від правильного розв'язання питань щодо забезпечення екологічно безпечних умов життєдіяльності та збереження задовільного стану довкілля, залежить подальше існування людства. Тому існує нагальна проблема вирішення питань екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання ресурсів. Вирішити її можна за допомогою правових заходів, одним з яких виступає юридична відповідальність за правопорушення в екологічній сфері, яка є одним з чинників дотримання екологічного правопорядку і збалансованого природокористування, що і буде визначати актуальність даної теми.

Проблема юридичної відповідальності за правопорушення у сфері екології вже тривалий час знаходиться в центрі уваги з боку правників, науковців і практиків.

Проблема охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки формувалась протягом багатьох десятиріч і станом на сьогодні, постає загроза, що вона стане однією з глобальних проблем суспільства. Для того щоб зберегти вже існуючий стан екології і не допустити його погіршення, на законодавчому рівні нашої держави встановлені правила поведінки для суб'єктів природокористування, в разі порушення яких, їх буде притягнуто до юридичної відповідальності.

Відповідальність за порушення екологічного законодавства є важливим компонентом правового регулювання екологічної безпеки. В основному законі нашої країни, тобто в Конституції України задекларовано, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, є обов'язком держави, а в статті 66 закріплено, зокрема, обов'язок для особи не заподіювати шкоду природі та відшкодовувати завдані нею збитки.

Підставою для притягнення до відповідальності за порушення вимог екологічного законодавства, є вчинення правопорушення, яке можна назвати екологічним правопорушенням, ним є певні дії суб'єктів природокористування, які посягають на екологічну безпеку.

Варто додати, що екологічні правопорушення характеризуються екологічною спрямованістю, небезпекою та протиправністю. Науковцями неодноразово висвітлювалися питання задіяння корупційних схем цій галузі [2, с. 136-139; 3, с. 264-266].

Юридична відповідальність за екологічні правопорушення – специфічна форма суспільних відносин між державою в особі уповноважених органів і особою, що скоїла екологічне правопорушення, по застосуванню до порушника відповідного покарання. Отже, юридична відповідальність розглядається як певні правовідносини, підставою виникнення яких є спричинення правопорушення, тобто факт вчинення правопорушення є юридичним фактом, що породжує дані правовідносини [7, с. 7-8].

Потрібно відзначити, що притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за екологічні правопорушення є примусовим заходом

зادля примушування дотримання суб'єктами законодавства. У будь-якому випадку діяння, що певним чином порушує юридичні приписи, встановлені і закріплені на законодавчому рівні, передбачає негативну реакцію з боку правоохоронних органів щодо особи, яка його вчинила.

Відповідно до статті 68 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», передбачено дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність.

Адміністративна відповідальність є найбільш поширеним видом юридичної відповідальності в екологічному праві, оскільки передбачається в КУпАП, і супроводжується накладанням штрафу, позбавленням права зайняття спеціальною діяльністю, конфіскацією знарядь правопорушення, а також, інколи, може застосовуватись попередження.

Цивільна відповідальність передбачає, що шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в повному обсязі. Нею закріплюється право осіб, що зазнали шкоди, на відшкодування неодержаних прибутків за час, необхідний для відновлення якості довкілля, відтворення природних ресурсів до стану, придатного для використання за цільовим призначенням [1].

Якщо ж згадати про найсуворіший вид відповідальності за екологічні правопорушення, то ним є кримінальна відповідальність, яка визначається винятково КК України. Підставою для такої відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, а саме злочину проти довкілля. Варто додати, що такі злочини поділяють на два види, а саме: злочини у сфері охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки та злочини у сфері природокористування. За вчинення таких злочинів передбачається такі покарання: виправні роботи, кримінальний штраф, позбавлення волі, конфіскація незаконно добутого знаряддя злочину і позбавлення права займати відповідні посади.

Таким чином, можна дійти до висновку, що юридична відповідальність за екологічні правопорушення має на меті покарання винних, припинення і попередження порушень природоохоронного законодавства, а також відновлення порушених прав власників природних ресурсів і природокористувачів, відновлення якості навколишнього

природного середовища. Законодавство України встановлює декілька видів юридичної відповідальності за правопорушення у сфері екології, всі вони відіграють істотне значення і є вищими у своїй сфері.

Отже, необхідно дотримуватись встановлених правових норм, щоб не бути притягнутим до юридичної відповідальності і не завдати шкоди довкіллю.

### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Зигрій О., Бутрин - Бока Н. Особливості запровадження ринку землі в Україні: юридичний аспект. Право.ua. 2021. №1 (4) с. 136-143 URL: <https://pravo.unesco-socio.in.ua/en/archives/> (дата звернення: 17.10.2021)
3. Zyhrii Olha. Peculiarities of Land Reform and Introduction of the Land Market in Ukraine: Legal Security and Consequences. OER Osteuropa Recht. Volume 67 (2021). Issue 2. P.262-269 (дата звернення: 17.10.2021)
5. Кошеленко К. В. Інститут юридичної відповідальності за шкоду навколишньому природному середовищу в екологічному праві України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. 2018. Випуск 3. Том 2. С. 15-19.
6. Лялюк А. В. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 57. С. 256-23.
7. Оверковська Т. К., Опольська Н. М. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.: навч. посібник. Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ". 2020. С. 8-14, 33-39.

*Липовенко Едуард Віталійович  
студент IV курсу, Таращанського  
технічного та економіко-правового  
фахового коледжу*

*Науковий керівник: Голобородько  
Наталія Володимирівна, викладач  
юридичних дисциплін першої  
категорії, Таращанського технічного  
та економіко-правового фахового  
коледжу*

## **ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ, ПЕРЕХОДУ Й ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ВІДХОДИ В УКРАЇНІ**

Суб'єкти права власності розпоряджаються, користуються і володіють, відходами в межах, визначених законом. Перехід права власності на відходи від однієї особи до іншої регулюється законом [1]. Враховуючи те, що спеціального нормативно-правового акту, який би регулював відносини із реалізації права власності на відходи в Україні, немає, можна прийти до висновку, що регулювання відносин власності на відходи в Україні здійснюється, перш за все, ЦКУ. Особи набувають право власності з незаборонених законом підставах, зокрема із правочинів. У разі якщо інше прямо не передбачається законодавством, а також не встановлено на підставі рішення суду, вважається що особа набула право власності правомірно. Відходи можуть перебувати у приватній, державній та комунальній власності, тобто право власності на відходи може виникати як у фізичних та юридичних осіб, так і держави або територіальної громади [1]. Згідно із ст. 1 закону «Про відходи» виробником відходів є як фізична, так і юридична особа, в результаті діяльності якої утворюються відходи. Право власності на відходи може переходити від однієї особи до іншої в порядку, передбаченому законом [1]. Основними підставами виникнення права власності на відходи у фізичних та юридичних осіб є: а) утворення відходів в результаті здійснення самостійно господарської діяльності; б) утворення відходів в результаті виконання робіт підрядником з матеріалів замовника; в) набуття права власності на відходи на підставі правочину; г) приватизація державного або комунального майна; г) перехід права власності на



відходи від однієї юридичної особи до іншої в результаті реорганізації [2, ст. 39].

Основними підставами виникнення права власності на відходи у територіальної громади є: а) утворення відходів на об'єктах комунальної власності; б) визнання відходів безхазяйними та передання їх у комунальну власність; в) набуття права власності на відходи на підставі правочину.

Основними підставами виникнення права власності на відходи у держави є: а) утворення відходів на об'єктах державної власності; б) визнання відходів безхазяйними та передання їх у державну власність; в) набуття права власності на відходи на підставі правочину.

Основними підставами припинення права власності у фізичних та юридичних осіб є: а) знищення відходів; б) відчуження власником на підставі правочину; в) утилізація; г) видалення; г) конфіскація; д) смерть фізичної особи або припинення (реорганізація) юридичної особи [2, ст. 44-49].

Основними підставами припинення права власності у територіальної громади є: а) знищення відходів; б) відчуження власником на підставі правочину; в) утилізація; г) видалення (всі операції, що віднесені до видалення відходів); г) приватизація комунального майна.

Основними підставами припинення права власності у держави є: а) знищення відходів; б) відчуження власником на підставі правочину; в) утилізація; г) видалення (всі операції, що віднесені до видалення відходів); г) приватизація державного майна [2, ст. 49-55].

Правовстановлюючими документами на відходи можуть бути: договори (купівлі-продажу, міни, дарування тощо); свідоцтво про право на спадщину; рішення суду; передавальний акт, розподільчий баланс; статут юридичної особи в комплексі із рішенням уповноваженого органу юридичної особи про внесення відходів до статутного капіталу юридичної особи.

### **Література:**

1. Закон України « Про відходи» від 05.03.1998 № 187/98-ВР
2. Цалін Р.В. Особливості правового статусу власника відходів в Україні : дисертація / Харків, 2018

## **Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право**



*Пермінова Світлана Олександрівна  
кандидат педагогічних наук, доцент,  
доцент кафедри менеджменту  
підприємств, Київський  
політехнічний інститут імені  
Ігоря Сікорського*

*Гереза Богдан Дмитрович  
студент факультету інформатики  
та обчислювальної техніки,  
Київський політехнічний інститут  
імені Ігоря Сікорського*

### **ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Штучний інтелект (ШІ) сьогодні розглядається не тільки як засіб прогнозування чи аналізу даних, а і як система, що здатна створювати літературні, музичні та образотворчі твори, наслідуючи їх початкових авторів. Рівень технологій ще не досяг повнофункціонального інтелекту із самосвідомістю та мисленням, однак результати експериментів із самонавчаючими системами в математичному моделюванні і нейрофізіології забезпечують виконання нескладних завдань з високою точністю, що свідчить про їхній значний потенціал, здатний, якщо не замінити людину, то все ж скласти серйозну конкуренцію.

У результаті вдосконалення та розвитку штучного інтелекту комп'ютерна програма розглядається не тільки як інструмент для досягнення певного запрограмованого результату, але і як суб'єкт вирішення творчих завдань, оскільки вже сьогодні ряд видань інформують про те, що для написання статей активно залучають роботів та можливості сучасної обчислювальної техніки, які дозволяють мінімізувати відмінності

між діяльністю людини і програмою [1]. Таким чином, прослідковується стирання грані між креативною розумовою діяльністю і технічними можливостями роботів.

Широкого використання штучний інтелект набуває також при створенні та обробці відео, фотографій, музики і текстів, що призводить до практичних проблем і суперечок відносно авторства та заяв про неохороноздатність подібних творів. Нові виклики сучасності у зв'язку з активним технологічним розвитком окреслили важливість питання правового режиму об'єктів, створених за допомогою штучного інтелекту та необхідність законодавчих змін у частині захисту інтелектуальної власності.

Традиційно, право авторства на створений роботом твір не ставився під сумнів, оскільки робот функціонує за певним алгоритмом, який пише для нього людина. Відповідно, авторство на такий твір визнається за людиною. Більшість юрисдикцій визначають твір охороноздатним, якщо він відповідає певним критеріям, серед яких присутня оригінальність і творча складова. При цьому переважна більшість країн не визнавали ймовірність наявності хоча б чогось творчого у штучному інтелекті.

Тому постає необхідність розмежування результатів інтелектуальної діяльності, створених з використанням ШІ, з результатами, створеними безпосередньо штучним інтелектом. У першому випадку достатньо чинного регулювання, в другому – потрібне коригування законодавства. Однак, розмежування цих категорій – складне завдання, оскільки непросто визначити ступінь участі людини у створенні результату інтелектуальної діяльності. Не виключена поява «сірої зони», суди будуть зазнавати труднощів у визначенні правовласника і порядку використання його робіт.

Не зважаючи на це, деякі країни вже висловлюють свою готовність відповідати на ці виклики і формують відповідну судову практику.

Ще в кінці ХХ століття у законодавстві ряду країн з'явилися норми, які регулюють виникнення прав на об'єкти інтелектуальної діяльності, створені за допомогою комп'ютера. Вони стали результатом довгої спільної роботи законодавців, експертів у сфері ІТ і ділового співтовариства. Разом із цим, для багатьох фахівців із права прийняття рішення щодо цього питання вбачається тільки в комплексі з вирішенням

більш масштабної проблеми, пов'язаної з розглядом системи штучного інтелекту як суб'єкта права [2].

Слід зауважити, що будь-яка, навіть найдосконаліша програма, збір і систематизація даних для навчання системи, технічна підтримка потребують автора-розробника. І якщо фінальний результат роботи штучного інтелекту непередбачуваний, то умови для його функціонування все одно створює людина, праця якої займає центральне місце в авторському праві країн із системою загального права (common law, англо-американська прецедентна система) [3]. У вирішенні спорів про авторство до недавнього часу застосовувалася доктрина Sweat of the brow, яка передбачає, що при відсутності оригінальності, однак значущості витрачених зусиль, творець об'єкта інтелектуальної власності має право на захист [4].

Виходячи з цієї концепції, в законодавстві ряду країн (Нова Зеландія та Великобританія) вже достатньо давно введено в дію норми, які поширюють авторську правову охорону на створені комп'ютером твори, а автором вважається особа (це може бути як програміст, так і користувач), яка створила необхідні умови для розробки такого продукту.

2017 року Європарламентом було ухвалено Резолюцію «Норми цивільного права про робототехніку», яка складається з більш ніж сотні пунктів, що присвячені багатоманітним аспектам робототехніки та штучного інтелекту. В документі рекомендується закріпити правову базу використання ШІ та запровадити загальноєвропейську систему «розумної» реєстрації машин. Пропонується також певним категоріям робіт привласнити окремий реєстраційний номер, який буде внесений до спеціального реєстру, в якому кожен бажаючий зможе знайти розгорнуту інформацію про робота, виробника, власника, компенсаційні пункти на випадок заподіяння шкоди. Зроблено акцент на швидких темпах розвитку роботизації людського організму, що в свою чергу призводить до зростання залежності від девайсів. Тобто, вже сьогодні провідні європейські країни готові легально визнати авторами комп'ютерні програми та порівняти штучний інтелект до людського [5].

Японські законодавці рухаються в цьому напрямі більш активно, про що свідчить рішення державної комісії з питань інтелектуального права щодо необхідності розпочати розробку правил захисту авторських прав на творчі продукти штучного інтелекту, сподіваючись на підтримку

вітчизняних компаній, які створюють та впроваджують дані інноваційні технології.

Тобто, мова йде про формування не тільки фактичної, а і юридичної бази для виникнення нового правового явища – визнання за штучним інтелектом авторських прав. Залишається невирішеним тільки питання, чи буде штучний інтелект визнаний суб'єктом, і чи буде він мати можливість реалізувати свій комплекс прав як автор твору.

### **Література:**

1. Esling, Philippe & Devis, Ninon. (2020). Creativity in the era of artificial intelligence.
2. Hilty, Reto and Hoffmann, Jörg and Scheuerer, Stefan, Intellectual Property Justification for Artificial Intelligence (2020). URL: <https://ssrn.com/abstract=3539406> (дата звернення: 25.10.2021).
3. Common Law (Anglo-American). Encyclopedia of the American Constitution. URL: <https://www.encyclopedia.com/politics/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/common-law-anglo-american> (дата звернення: 26.10.2021).
4. Saksena, Hailshree. (2009). Doctrine of Sweat of the Brow. SSRN Electronic Journal. 10.2139/ssrn.1398303.
5. Kalogeraki, S. (2017, February 17). Civil Law Rules on Robotics. The Parliament Magazin. URL: <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/civil-law-rules-on-robotics> (дата звернення: 26.10.2021).

## ЗМІСТ

### ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,  
комплексами**

*Кондратюк Анна Віталіївна* НАПРЯМИ (ШЛЯХИ) ПІДВИЩЕННЯ  
ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ  
УМОВАХ.....3

*Мацлій Галина Богданівна, Вітик Євгенія Михайлівна* ЗАВДАННЯ  
ТА ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В  
УКРАЇНІ.....7

*Хоха Клімент Олександрович* НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ  
КООРДИНАЦІЇ ІНТЕРЕСІВ БІЗНЕСУ І СУСПІЛЬСТВА.....9

### Менеджмент

*Мацлій Галина Богданівна, Пальцан Мар'яна Миколаївна*  
ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ  
ПРОЦЕСУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В  
СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....12

*Мосій Ольга Бориславівна, Сарафанюк Сергій Вікторович, Фірман  
Галина Богданівна* ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ  
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЙ.....14

### Маркетинг

*Куриляк Олексій Миколайович* АНТИСИПАТИВНИЙ МАРКЕТИНГ  
ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....17

## **Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит**

*Єрмакова Ольга Михайлівна* УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ  
ОЦІНКИ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....20

*Щербина Ірина Станіславівна* ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ  
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В  
УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....23

## **Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка**

*Зубков Руслан Сергійович, Ляшенко Віктор Володимирович*  
РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
РЕГІОНУ.....27

## **Світова економіка та міжнародні економічні відносини**

*Zhijiang Yu, Viktoriia Medvid* RESEARCH ON THE DEVELOPMENT  
PATHS OF CHINA'S SPORTS INDUSTRY FROM THE  
PERSPECTIVE OF GEO-ECONOMY: TAKING THE BELT AND  
ROAD INITIATIVE AS AN EXAMPLE.....29

*Zongxi Li, Olena Slavkova* RESEARCH ON THE CURRENT SITUATION  
AND OPTIMIZATION OF SPORTS MANAGEMENT IN CHINESE  
UNIVERSITIES UNDER THE SITUATION OF EPIDEMIC  
NORMALIZATION.....34

*Zvierieva Kateryna* WHAT DOMESTIC POLICIES FACILITATE  
FRUITFUL PARTICIPATION OF COUNTRIES IN GVCs?.....39

*Грищенко Данило Володимирович* СУТНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОЇ  
ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ  
БЕЗПЕКИ.....44

*Ковтуник Інна Іванівна* МІСЦЕ ТУРИЗМУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....46

*Ходико Валерія Ігорівна* ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....48

## **ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ**

**Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень**

*Чабан Наталія Анатоліївна* ПРОБЛЕМИ НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ ЯК ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....51

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право**

*Maksurov Alexey Anatolevich* COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE AUTHORITIES OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN AN EMERGENCY SITUATION.....55

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

*Голобородько Наталія Володимирівна* СУЧАСНІ ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ ОПІКИ В УКРАЇНІ.....57

*Пальченко Алла Анатоліївна* АНАЛІЗ, СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ МОРСЬКОГО КРУЇЗУ.....60



**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.  
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.  
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

*Іванченко Олександра Юрійвна* ОБ'ЄКТ ТА ОСОБЛИВОСТІ  
ПРЕДМЕТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ НАРУГИ  
НАД ДЕРЖАВНИМИ СИМВОЛАМИ.....64

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне  
та податкове право. Муніципальне право**

*Бєну Аліна В'ячеславівна* МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО  
ОРГАНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ.....66

*Мацько Віта Андрійвна* ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЮ  
КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ  
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....68

*Сластьоненко Оксана Олександрівна, Яковчук Альона Віталіївна*  
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ  
РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ.....72

**Екологічне право. Земельне право. Аграрне право**

*Зигрій Ольга Володимирівна, Цицюра Ольга Іванівна* ОСОБЛИВОСТІ  
ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ  
ПРАВОПОРУШЕННЯ.....76

*Липовенко Едуард Віталійович* ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ,  
ПЕРЕХОДУ Й ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ВІДХОДИ В  
УКРАЇНІ.....80

**Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право**

*Пермінова Світлана Олександрівна, Гереза Богдан Дмитрович*

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ,  
СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ .....82

Підписано до друку 10.11.2021р.  
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.  
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.  
Тираж 70 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»  
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23  
Ідентифікаційний код 41522543  
тел. 0979074970  
E-mail: [rusenkos@ukr.net](mailto:rusenkos@ukr.net)

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.  
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743  
СПП № 465644  
Тел. 097 299 38 99  
E-mail: [tooums@ukr.net](mailto:tooums@ukr.net)

